Alexandre Dumas

Razbunatorul

Capitolul I

Pe la începutul lunii martie, anul 1841 călătoream prin Corsica.

Nimic nu este mai pitoresc şi mai comod ca o călătorie în Corsica: te îmbarci în Toulon; în 20 de ore eşti la Ajaccio sau, în 24 de ore, la Bastia.

Acolo cumperi sau închiriezi un cal; dacă îl închiriezi, plăteşti 5 franci pe zi; dacă îl cumperi dai 150 franci.

Calul cumpărat este atât de învăţat cu drumul încât n-ai decât să închizi ochii şi să te laşi în voia lui, fără teamă de pericol.

Să mai adăugăm că, cu acest cal care trece pretutindeni, se poate umbla vreo 15 leghe pe zi, fără ca să ceară de mâncare sau de băut.

Din timp în timp, când călătorul se opreşte spre a vizita vreun vechi castel, zidit de vreun senior, erou său şef al unei tradiţii feudale, spre a schiţa un turn vechi ridicat de genovezi, calul smulge câteva fire de iarbă, jupoaie un arbore, sau linge o stâncă acoperită de muşchi şi cu asta se hrăneşte.

Cât despre adăpostul de noapte, este şi mai uşor; călătorul ajunge într-un sat, trece strada principală în toată lungimea ei, alege casa care-i convine şi bate la uşă. În aceeaşi clipă, stăpânul său stăpâna casei, apare în prag, pofteşte pe călător să se dea jos, îi oferă jumătate din cina sa, patul său întreg, dacă are numai unul şi a doua zi, la plecare, îl conduce până la uşă, mulţumindu-i de preferinţa ce i-a dat-o.

De o răsplată oarecare, se înţelege că nici nu este vorba; stăpânul casei ar privi ca o insultă cea mai mică vorbă privitoare la aceasta. Dacă în casă serveşte o fată tânără, atunci i se poate oferi o basma de borangic, cu care şi-ar acoperi capul în mod pitoresc când, în zi de sărbătoare, s-ar duce la Calvi sau la Corta. Dacă servitorul este bărbat, el va

primi bucuros, drept cadou, un pumnal cu care ar putea să-şi ucidă duşmanul, dacă l-ar întâlni.

După cum am spus, la începutul lunii martie eram la Corsica. Veneam din insula Elba. Debarcasem la Bastia şi cumpărasem un cal cu preţul arătat mai sus. Vizitasem Corta şj Ajaccio şi călătoream prin provincia Sartena. În ziua aceea mergeam din Sartena la Sullacaro. Mai aveam puţin drum de făcut: vreo 12 leghe şi aceasta din cauza cotiturilor drumului şi din cauza lanţului de munţi care străbate insula şi care trebuia traversat; din această cauză am luat o călăuză, de teamă să nu mă rătăcesc.

Pe la orele 5 călăuza şi cu mine ajunserăm la vârful colinei, care predomina totodată Olmeto şi Sullacaro.

Acolo ne oprirăm un moment.

— Unde vrea să găzduiască Senioria Voastră? întrebă călăuza.

Aruncai o privire peste sat, în străzile în care puteau să pătrundă privirile mele şi care păreau aproape deşerte; câteva femei se arătau rareori pe stradă, dar şi acestea mergeau iute şi se uitau sfiicioase împrejurul lor.

Şi fiindcă, în virtutea regulilor ospitalităţii stabilite, despre care am vorbit deja, aveam să aleg între cele o sută, o sută douăzeci de case care alcătuiau satul, căutai din ochi casa care mi-ar părea mai confortabilă şi mă oprii la o casă pătrată, zidită în forma unei fortăreţe, cu metereze deasupra ferestrelor şi deasupra uşii.

Pentru întâia oară vedeam aceste fortificaţii, dar trebuie să spun că provincia Sartenei este ţara clasică a vendetelor.

— Ah! Bine, îmi zise călăuza, urmând cu ochii indicaţia mâinii mele, mergem la doamna Savilia de Franchi. Senioria Voastră nu a făcut o alegere proastă şi se vede că nu-i lipseşte experienţa.

Să nu uităm că, în acest al optzeci şi şaselea departament al Franţei, se vorbeşte numai italieneşte.

— Dar, întrebai eu, se cuvine să cer ospitalitatea unei femei? Căci, dacă am înţeles bine, această casă aparţine unei doamne?

— Fără îndoială, reluă călăuza cu un aer mirat; ce inconvenienţă ar putea găsi Senioria Voastră în această?

— Dacă această doamnă este tânără, zisei eu, temându-mă să nu fiu stânjenitor, nu ar compromite-o oare, dacă aş petrece o noapte în aceeaşi casă cu dânsa?

— Să o compromită? Repetă călăuza căutând să înţeleagă sensul acestui cuvânt, pe care-l italienizasem.

— Negreşit, reluai eu începând să-mi pierd răbdarea; această doamnă e văduvă, nu-i aşa?

— Da, excelenţă.

— Ei bine, va primi la dânsa pe un tânăr? În 1841 aveam 36 de ani şi ziceam că încă sunt tânăr.

— Dacă va primi pe un tânăr? Repetă călăuza. Ei bine, ce poate să-i pese dacă sunteţi tânăr sau bătrân?

Văzând că nu mă înţeleg cu tovarăşul meu de drum, îl întrebai:

— Şi câţi ani are doamna Savilia?

— Aproape 40 de ani.

— Ah! zisei eu, dând curs propriilor mele gânduri, atunci, de minune; fără îndoială, are şi copii?

— Doi băieţi, flăcăi.

— Îi pot vedea?

— Veţi putea vedea numai pe unul, care stă acasă.

— Şi celălalt?

— E la Paris.

— De câţi ani sunt?

— De douăzeci şi unu.
— Amândoi?
— Da, căci sunt gemeni.
— Şi cu ce se îndeletnicesc?
— Acela care e la Paris se va face avocat.
— Şi celălalt?
— Acela rămâne Corsican.
— Ah, ah! zisei eu, găsind că răspunsul este caracteristic, cu toate că era dat pe un ton cu totul natural; ei bine, condu-mă la doamna Savilia de Franchi.
Şi pornirăm.
Zece minute după aceea intram în sat.
Atunci observai un lucru ce nu-l putusem vedea după colină. Anume, fiecare casă era întărită ca şi casa doamnei Savilia. Numai nu aveau metereze, căci proprietarii fiind mai săraci, punga nu le permitea astfel de fortificaţii luxoase; ferestrele lor erau dublate pur şi simplu, pe dinăuntru cu scânduri groase, în care erau lăsate deschizături pentru trecerea puştii. Alte ferestre erau întărite cu cărămizi roşii.
Întrebai pe călăuză la ce servesc aceste deschizături; el îmi răspunse că aceste deschizături erau întrebuinţate pentru a trage prin ele cu săgeata şi, din răspunsul acesta, am dedus că vendetele corsicane erau anterioare descoperirii armelor de foc.
Cu cât înaintam mai mult, cu atât satul lua un caracter de singurătate şi de tristeţe. Se vedea că mai multe case susţinuseră asedii şi erau ciuruite de gloanţe.
Din când în când, în dosul ferestrelor, prin găuri, se zărea câte un ochi strălucitor, care ne privea trecând, dar era cu neputinţă de a distinge dacă acest ochi aparţinea unui bărbat sau unei femei.
Ajunserăm la casa pe care o alesesem şi care într-adevăr, era cea mai frumoasă din sat.
Numai un lucru mă izbi, anume că, întărită în aparenţă cu meterezele pe care le observasem, nu era în realitate; adică ferestrele nu aveau nici scânduri, nici cărămizi, nici deschizături, ci numai simple geamuri, care erau apărate noaptea prin nişte obloane de lemn, e adevărat că aceste obloane erau presărate cu nişte găuri pe care le recunoşteam a fi de gloanţe, dar acestea erau vechi şi datau, vădit, de vreo zece ani.
Abia bătu călăuza şi uşa se deschise, nu cu frică, gânditor şi pe jumătate, dar cât era de mare şi un fecior apăru...
Când spun un fecior, greşesc, căci ar trebui să spun: un voinic.
Ceea ce-l face pe fecior e livreaua[1] şi persoana care ne deschise nouă era îmbrăcată într-o vestă de catifea, într-un pantalon de aceeaşi stofă şi în jambiere de piele. Pantalonii erau strânşi la talie cu un brâu de mătase pestriţă, din care ieşea mânerul unui cuţit spaniolesc.
— Amice, îi zisei, nu este oare indiscret ca un străin, care nu cunoaşte pe nimeni la Sullacaro, să ceară ospitalitatea stăpânei d-tale?
— Nu, deloc, Excelenţă, răspunse el. Străinul face onoare casei la care se opreşte.
— Mario, spuse el apoi întorcându-se către o servitoare care stătea în dosul lui, vesteşte pe doamnă că un călător francez a venit să ceară ospitalitate.
În acelaşi timp coborî pe o scară de opt trepte drepte, care ducea la uşă şi apucă hăţul calului meu.
Sării jos.
— Excelenţa Voastră să nu se îngrijească de nimic, îmi spuse feciorul; îi vom duce bagajele în odaie.

[1] livreaua - uniformă împodobită cu galoane şi broderii purtată în trecut de personalul autorităţilor, al demnitarilor şi al bogătaşilor.

Capitolul II

Urcai şi eu cu iuţeală scările şi ajunsei în interiorul casei.

La o cotitură a coridorului mă aflai faţă în faţă cu o doamnă înaltă, îmbrăcată în negru.

Mă gândii îndată că această femei, de 38-40 de ani, frumoasă încă, trebuia să fie stăpâna casei şi mă oprii în faţa ei.

— Doamnă, îi zisei înclinându-mă, trebuie să mă găsiţi foarte indiscret; dar obiceiul ţinutului mă scuză şi invitaţia servitorului dumneavoastră. Mă îndreptăţeşte.

— Sunteţi bine venit pentru mine, răspunse doamna de Franchi şi îndată veţi fi bine venit şi pentru fiul meu; din momentul acesta, domnul meu, casa vă aparţine; faceţi ca şi când aţi fi la dumneavoastră.

— Vă cer ospitalitatea numai pentru o noapte, doamna mea, mâine la revărsatul zorilor, plec mai departe.

— Faceţi cum vă va conveni mai bine. Însă nădăjduiesc că vă veţi schimba părerea şi că vom avea onoarea de a vă găzdui mai mult timp.

— Mă înclinai a doua oară.

— Mario, continuă doamna de Franchi, condu-l pe domnul în odaia lui Luis. Aprinde focul şi du apă caldă.

"Pardon, îmi zise apoi mie pe când servitoarea se pregătea să îndeplinească porunca, ştiu că lucrul de care are trebuinţă călătorul obosit e apa şi focul. Binevoiţi a urmă fata. Cereţi-i tot ce vă trebuie. Cinăm peste o oră, iar fiul meu care până atunci va sosi, se va simţi fericit să poată vorbi cu dumneavoastră."

— Iertaţi-mă, doamnă, că sunt în haine de călătorie.

— Cu bucurie, domnul meu, dar cu condiţia ca şi dumneavoastră să ne iertaţi de modestă noastră primire.

Servitoarea urca deja scările.

Mă înclinai pentru a treia oară şi o urmai. Odaia era la catul întâi, cu privirea spre stradă. Sub ferestre se întindea o frumoasă grădină, toată plină de mirte şi de lauri şi udată de un râuleţ care se revărsa în Tavaro.

În fund, vederea era oprită de un fel de gard de brazi, aşa de apropiaţi unul de altul, că formau parcă un zid de nepătruns. Ca toate odăile caselor din ţinut şi pereţii camerei mele erau văruiţi, albi ca zăpada şi împodobiţi ici, colo, de fresce încântătoare, reprezentând peisaje.

Pricepui că mi se dăduse odaia fiului absent, odaie din cele mai confortabile.

Şi pe când Maria făcea focul şi-mi pregătea apa de spălat, m-apucai să fac inventarul odăii mele şi să-mi dau seama de gustul şi de caracterul locuitorului ei obişnuit.

Mobilele erau moderne, ceea ce este, în aceste ţinuturi unde n-a pătruns încă civilizaţia, un lux destul de rar: un pat de fier cu patru saltele pe el, un divan, patru fotolii, şase scaune, o bibliotecă şi un birou, toate, afară de pat, de lemn de mahon, care desigur erau făcute de cel dintâi tâmplar din Ajaccio.

După cum era aranjată odaia şi mai ales biblioteca, se putea deduce că Luis era un om blând, intelectual şi partizan al reformelor franceze, înţelesei că el plecase la Paris spre a învăţa dreptul, să se facă avocat.

Pe când îmi schimbam costumul, uşa se deschise şi intră acelaşi om care mă primise.

El venise să mă anunţe că stăpânul său, domnul Lucian de Franchi, sosise în momentul acela şi mă întreba dacă-i pot face onoarea de a-l primi pentru a-mi ura bună venire.

Răspunsei că sunt la dispoziţia d-sale şi că toată onoarea ar fi pentru mine de a-l vedea.

După un moment auzii un zgomot de paşi grăbiţi şi imediat mă găsii în faţa oaspetelui meu.

Capitolul III

Domnul Lucian era, după cum îmi spusese călăuza, un tânăr cam de vreo 20-21 de ani, cu părul şi cu ochii negri, cu obrazul pârlit de soare, de statură mai mult scundă decât înaltă, dar bine făcut.

În graba lui de a-mi ura bun venit, venise cum se găsea, adică în costumul de călătorie şi ţinând în mână o carabină de sistem englezesc.

Cu toată vârsta lui tânără, cu toate că abia îi mijea mustaţa, se vedea în el omul independent şi hotărât. Se vedea în el omul crescut pentru lupta materială, obişnuit de a trăi în mijlocul pericolului fără a se teme de el, dar în acelaşi timp fără a dispreţui acest pericol.

Lucian era grav pentru că trăia în acele locuri singuratice, dar în figură lui se citea liniştea, fiindcă se ştia tare. Dintr-o singură aruncătură de ochi el văzu totul: sacul meu de călătorie, armele, hainele pe care le dezbrăcasem, precum şi pe acelea cu care eram îmbrăcat. Aruncătura lui de ochi era scurtă şi sigură, ca a oricărui om a cărui viaţă nu atârnă decât în această aruncătură de ochi.

— Vă rog să mă iertaţi, domnule, dacă vă deranjez, îmi spuse el, dar am făcut lucrul acesta pentru a mă informa dacă nu vă lipseşte ceva. Totdeauna când vine la noi un om de pe continent, mă simt neliniştit, pentru că noi, corsicanii, suntem încă atât de sălbatici, încât ospitalitatea noastră, mai cu seamă faţă de francezi, o împlinim de fiecare dată cu teamă. Ospitalitatea aceasta, în curând va rămâne singura tradiţie a strămoşilor noştri.

— Faceţi rău de vă temeţi, domnule, răspunsei eu, nici nu se poate primi mai bine un călător decât cum m-a primit doamna de Franchi; de altfel, continuai eu aruncându-mi privirea în jurul odăii, aici nu aş putea să mă plâng de acea pretinsă sălbăticie de care mi-aţi vorbit şi, dacă n-aş vedea prin ferestrele acestea admirabilul peisaj care se prezintă ochilor mei, aş putea, cu drept cuvânt, să mă cred într-un apartament din Paris.

— Da, răspunse Lucian, mania fratelui meu Luis era ca să trăiască ca un parizian, dar mă îndoiesc că, plecând la Paris, parodia civilizaţiei pe care a găsit-o în acel oraş să fie aceeaşi că civilizaţia pe care a lăsat-o aici, înaintea plecării lui.

— Fratele dumneavoastră a plecat de mult din Corsica? întrebai pe tânărul meu interlocutor.

— De zece luni, domnule.

— Şi îl aşteptaţi să se întoarcă?

— Oh, înainte de trei sau patru ani, nu.

— Absenţa aceasta este foarte lungă, mai cu seamă pentru doi fraţi care, probabil, nu s-au despărţit niciodată.

— Da şi mai cu seamă pentru doi fraţi care se iubesc, cum ne iubim noi.

— Tocmai din cauza aceasta, cred că va veni să vă vadă înainte de terminarea studiilor.

— Probabil, cel puţin aşa ne-a promis.

— În orice caz eu cred că nu vă va împiedica nimic ca, chiar dacă nu va veni el, să vă duceţi dumneavoastră să-i faceţi o vizită.

— Nu... eu nu plec din Corsica.

În accentul cu care spuse cuvintele acestea se vedea o adâncă iubire de patrie, iubire care confunda întregul univers cu patria însăşi.

Surâsei.

— Poate că vi se pare curios, zise el surâzând la rândul său, ca cineva să regrete dacă părăseşte o ţară atât de săracă cum e a noastră. Ce voiţi? Eu sunt un fel de producţie a insulei, ca stejarul sau ca mărăcinii care cresc în insula aceasta; mie îmi trebuie atmosfera plină de aerul îmbălsămat al mării şi de mirosul îmbătător al munţilor; mie îmi trebuie să mă lupt cu torenţii, cu pădurile pentru a le străbate; îmi trebuie spaţiul, îmi trebuie libertatea; dacă m-ar duce cineva într-un oraş, mi s-ar părea că aş muri acolo.

— Dar, cum se face că între d-ta şi fratele dumneavoastră e o atât de mare deosebire morală?

— O atât de mare asemănare fizică, aţi spune, dacă l-aţi cunoaşte.

— Semănaţi mult unul cu altul?

— Semănăm atât de mult, încât când eram copil, tata şi mama trebuiau să ne însemneze hainele spre a ne deosebi unul de altul.

— Şi când v-aţi făcut mai mari?

— Când ne-am făcut mai mari, obiceiurile noastre ne-au adus o mică schimbare de culoare a obrazului şi atâta tot. Totdeauna închis în odaia lui, totdeauna aplecat asupra cărţilor lui, fratele meu a devenit mai gălbejit, pe când eu, din contră, totdeauna la aer, alergând mereu prin munţi şi văi, m-am pârlit de soare.

— Nădăjduiesc, îi zisei eu, că-mi veţi da ocazia să pot constata eu însumi această mică deosebire, dându-mi vreo însărcinare pentru domnul Luis de Franchi.

— Da, cu plăcere, dacă sunteţi atât de bun, dar vă rog, iertaţi-mă, observ că dumneavoastră sunteţi deja îmbrăcat şi peste un sfert de oră trebuie să mergeţi la masă, pe când eu nici nu am început măcar să-mi schimb costumul.

— Pentru mine trebuie să vă schimbaţi costumul?

— Nu pentru dumneavoastră; acum sunt îmbrăcat în costum de călăreţ şi trebuie să mă îmbrac în costum de corsican. După masă trebuie să fac o cursă în care cizmele şi pintenii m-ar supăra foarte mult.

— Vă duceţi undeva după masă? întrebai.

— Da, răspunse el, am o întâlnire...

Surâsei.

— O, vă rog să nu credeţi că întâlnirea aceasta este ceea ce vă închipuiţi dumneavoastră.

Este o întâlnire de afaceri.

— Mă rog, n-am nici un drept să mă amestec în confidenţele dumneavoastră.

— Pentru ce nu? În lume trebuie să trăieşti în aşa fel încât să poţi spune tuturor ceea ce faci. N-am avut niciodată amantă şi nici nu vreau să am.

Dacă fratele meu se însoară şi are copii, probabil că eu nu mă voi însura niciodată. Dacă din contră, el nu se va însura, atunci va trebui să mă însor eu, dar lucrul acesta îl voi face numai pentru ca rasa să nu se stingă. V-am spus, adăugă el râzând, că sunt un adevărat sălbatic şi că am venit pe lume cu o sută de ani mai târziu decât trebuia să vin... Dar eu vorbesc într-una şi la ora mesei nu voi fi gata.

— Putem să continuăm convorbirea, răspunsei eu, camera dumneavoastră nu este în faţa odăii mele? Lăsaţi uşa deschisă şi să continuăm.

— Să facem mai bine. Veniţi în odaia mea. Eu mă voi îmbrăca în timp ce vom vorbi. După cât mi se pare, sunteţi mare amator de arme. În timp ce mă voi îmbrăca, veţi privi armele mele. Printre ele sunt unele care au o oarecare valoare istorică.

Capitolul IV

Propunerea acesta era tocmai după dorinţa mea, pentru că tocmai voiam să fac o comparaţie între odăile fraţilor. Urmai pe gazda mea, care deschizând uşa apartamentului său, trecu înainte ca să-mi arate drumul. De astă dată credeam că intru într-un adevărat arsenal.

Toate mobilele erau din veacurile al XV-lea şi al XVI-lea. Pereţii erau împodobiţi cu trofee gotice şi moderne. Aranjamentul întregului apartament îmi dădea o idee exactă a caracterului acelui care îl locuia.

— Uitaţi-vă, îmi zise gazda mea, acum vă aflaţi în mijlocul a trei secole. Priviţi bine, până atunci eu am să mă îmbrac, după cum v-am spus, ca să ies puţin.

— Şi care sunt, între aceste spade, puşti şi pumnale, acelea de care mi-aţi vorbit?

— Sunt trei; să le luăm la rând. Căutaţi la capătul patului meu, veţi găsi un pumnal de o formă deosebită.

— Ăsta?

— Da, e pumnalul lui Sampietro.

— Sampietro, asasinul lui Vanina.

— Asasin? Ucigaşul, vreţi să ziceţi!

— Totuna e.

— Pe la dumneavoastră da, dar nu în Corsica.

— Şi acest pumnal e autentic?

— Da, poartă însemnele lui Sampietro, lipseşte însă Floarea de Crin a Franţei. Ştiţi că Sampietro n-a fost autorizat să pună crinul pe armele sale decât numai după asedierea Perpignanului.

— Nu ştiam asta. Şi cum aţi ajuns în posesiunea acestui pumnal?

— O, se afla la noi de vreo 300 de ani. A fost dăruit de Sampietro însuşi unei rude, Napoleon de Franchi.

— Şi la ce ocazie?

— Sampietro şi Napoleon căzură odată într-o cursă şi se apărară ca nişte lei. Dar coiful lui Sampietro căzu şi inamicul era să-i spargă cât p-aci capul cu o măciucă, dacă strămoşul meu nu i-ar fi venit în ajutor şi n-ar fi înfipt în pieptul adversarului un pumnal ce îl purta totdeauna la brâu. Pumnalul intră aşa de tare în carnea celuilalt încât nu-l mai putu smulge, iar rănitul o rupse de-a fuga cu pumnal cu tot. Lui Napoleon îi părea acum rău de pumnalul său, la care ţinea foarte mult şi Sampietro, ca să-l mângâie, i-a dăruit pe al său. După cum vezi, ăsta este o fabricaţiune spaniolă şi poate găuri două piese de 5 franci puse una peste alta.

— Să încerc?

— Poftim.

Pusei două piese de cinci franci jos, pe podea. Iute şi sigur, aruncai pumnalul drept în ele.

Lucian nu mă înşelase.

Când ridicai pumnalul, amândouă piesele erau frumos străpunse, încât vârful pumnalului ieşise pe partea cealaltă.

— Cred, cred că-i pumnalul lui Sampietro, zisei, dar mă mir de ce şi-a omorât femeia cu o frânghie, după ce posedă o astfel de armă minunată.

— Da, dar atunci nu mai avea pumnalul.

— Fie!

— Şi priviţi, în partea cealaltă e spada lui Paoli. Ştiţi cum am ajuns noi în posesia ei? Istoria e scurtă de tot. Poate aţi auzit vorbindu-se de acea femeie, care în timpul războiului pentru neatârnare se prezintă lui Paoli, împreună cu un tânăr! Femeia era o strămoaşă de-a noastră. Când voi să intre la Paoli sentinelele nu o lăsară să treacă şi o gâlceavă se ivi între dânşii. Paoli auzind zgomotul, ieşi în pragul uşii şi întrebă ce s-a întâmplat.

— "Uite domnule, am venit să-ţi vorbesc, zise femeia şi ăştia nu mă lasă să intru.

— Şi ce voiai să-mi spui?

— Am venit să-ţi spun că am doi fii. Am auzit că cel dintâi a murit pentru patrie şi acum îl aduc pe-al doilea."

— O scenă din Sparta!

— Da, cel puţin îi seamănă. În sfârşit, vedeţi acea sabie, acolo? E sabia lui Napoleon Bonaparte, pe care o purta în bătălia de lângă Piramide. Bonaparte dădu ordin bunicului meu, atunci ofiţer în armata lui, să risipească pe nişte mameluci, care se grămădiseră în jurul unui rănit. Bunicul ascultă şi risipi pe mameluci. Dar în această luptă sabia lui se tocise într-atâta încât nu mai putea să intre în teacă şi o aruncă la o parte. Atunci Bonaparte i-o dărui pe a sa.

— Eu, din parte-mi, aş fi preferat să am sabia bunicului, tocită cum era, decât pe aceea a generalului.

— Şi credeţi că nu o am? Uitaţi-vă la peretele din faţă. După ce bunicul meu şi-aruncă sabia, Bonaparte o luă, o împodobi cu diamantul pe care-l vedeţi şi o trimise înapoi familiei noastre, cu inscripţia următoare pe tăiş:

Bătălia de lângă Piramide - 21 Iulie 1798

Pe când vorbeam astfel apăru servitorul şi ne chemă la masă.

Cum părăseam odaia, zării două carabine, aşezate pe perete una în faţa celeilate, pe al căror pat putui citi desluşit cuvintele următoare:

21 Septembrie 1819 - ora 11 dimineaţa

— Ce sunt aceste carabine? îl întrebai atunci pe Lucian.

— Una aparţinea tatălui meu, îmi zise el, cealaltă e a mamei mele.

Şi ne coborârăm în sufragerie...

Capitolul v

Când coboram mă gândeam mereu la acele cuvinte: "Cealaltă carabină e a mamei mele" şi aceasta mă făcu să mă uit mai lung la doamna de Franchi. Fiul ei, intrând în sufragerie, îi sărută respectuos mâna şi ea primi acest omagiu deosebit cu o demnitate de regină.

— Pardon, mamă, că te-am făcut să aştepţi!

— În orice caz, e vina mea, mă amestecai eu în vorbă, înclinându-mă; domnul Lucian mi-a arătat odorurile sale, adică acele antichităţi curioase şi eu cu nenumăratele mele întrebări, l-am făcut să întârzie.

— Cât despre aceasta, domnule, îmi zise ea, fiţi liniştit. Eu doream numai să-l văd cât se poate mai degrabă pe Lucian, pentru a-l întreba cum mai merge Luis.

— Cum, poate domnul Luis ar fi bolnav?

— Lucian se teme că da.

— Aţi primit vreo scrisoare de la fratele dumneavoastră? întrebai atunci pe Lucian.

— Nu, răspunse el, tocmai asta mă nelinişteşte.

— Dar, cum ştiţi că e bolnav?

— Pentru că zilele trecute şi eu eram cam bolnav.

— Cum? Cum? Asta nu mă lămureşte.

— Nu ştiţi dumneavoastră că noi suntem gemeni?

— Ba da, mi s-a spus asta.

— Nu ştiţi că după naştere noi mai eram legaţi unul de altul?

— Nu, această împrejurare nu o ştiam.

— Ei bine, pentru a ne despărţi, doctorii ne-au făcut operaţie, ne-au tăiat, ceea ce nu ne împiedică ca să fim un trup şi ca toate impresiile, fie fizice, fie morale, să fie simţite de amândoi deodată. De pildă, zilele trecute eram trist, mâhnit, inima mi se frângea, desigur că fratele meu a avut un necaz mare.

Mă uitai mirat la tânărul care-mi povestea astfel de lucruri stranii; şi ceea ce mă miră mai mult era că mama lui părea că-i aprobă zisele, ea zâmbi mâhnită şi spuse:

— Cei îndepărtaţi de noi sunt în mâna lui Dumnezeu; lucrul principal este ca Luis să trăiască.

— Şi chiar dac-ar fi murit, afirmă Lucian, tot l-aş mai fi văzut.

— Şi mi-ai fi spus-o, nu-i aşa?

— Desigur, la moment, dragă mamă; ţi-o jur!

— Bine... Pardon, domnule îmi zise apoi doamna de Franchi, că nu mi-am putut ascunde în faţa dumneavoastră neliniştea mea de mamă... Dar Lucian şi Luis nu numai că sunt unicii mei copii, dar ei sunt şi cei din urmă care poartă numele de Franchi... Poftim, şedeţi la dreapa... şi tu, Lucian, aşează-te dincolo.

La masă mai erau şase tacâmuri, după cum spun corsicanii: pentru *familie*, adică pentru aceia care în casele mari ţin locul dintre stăpâni şi servitori.

Masa era bine asortată. Dar eu nu puteam să mă bucur de toate acele mâncăruri delicioase; abia mâncam; mi se părea că visez, simţeam că eram într-o casă străină... mereu mă gândeam: Cine o fi acesta femeie care posedă o carabină, întocmai ca un soldat? Ce taină o fi între aceşti doi fraţi? De ce spusese Lucian: "*dragă mamă, ţi-o jur?*" De ce jura că-i va vesti îndată mamei sale moartea fratelui său?

Şi, ca să nu fiu nepoliticos prin tăcerea şi gândirea mea, căutam să vorbesc. Lucian îmi veni în ajutor.

— Şi aşa, tot v-aţi decis să veniţi în Corsica? Mă întrebă el.

— Da, de mult proiectasem această călătorie şi acum, în sfârşit, am putut să-mi execut planul.

— Zău, n-aţi făcut rău să veniţi şi pe la noi mai devreme, căci peste câţiva ani, cu invazia gusturilor şi obiceiurilor franceze, nu va mai exista adevărata Corsica.

— În orice caz, dacă vechiul spirit naţional se va retrage înaintea civilizaţiei şi se va refugia într-un colţ al insulei, desigur că acest colţ nu va fi altul decât Sartena sau valea Tavaro.

— Credeţi?

— Cel puţin mie mi se pare că tot ce văd aici sunt obiceiuri cu adevărat corsicane, vechi datini, care vor rămâne încă pentru mult timp.

— Dar uite, cu toate acestea civilizaţia franceză ne-a răpit pe Luis, l-a transportat la Paris, de unde se va întoarce ca avocat. El va locui la Ajaccio, în loc să locuiască în casa strămoşilor săi; el va pleda, dacă are noroc va ajunge şi procuror al regelui şi atunci va prigoni pe cetăţeni, va confunda pe asasin cu ucigaşul, precum l-aţi confundat şi dumneavoastră; el va cere, în numele legii, capul acelora care vor face ceea ce părinţii lor socoteau nedemn; el va înlocui jurământul lui Dumnezeu prin jurământul oamenilor şi când va fi reuşit prin călău să taie capul unui nenorocit, se va crede mare şi tare; atunci o să creadă că a servit patria, că a adăugat şi el o piatră la templul civilizaţiei... Ah! Doamne, Doamne!

Şi tânărul îşi ridică ochii spre cer, cum făcuse odinioară Hanibal după bătălia de la Zama.

— Dar, vedeţi bine, îi zisei eu atunci, Dumnezeu tot ţine balanţa; dacă fratelui dumneavoastră. I-a inspirat dorul de a se face avocat, pe dumneavoastră. V-a păstrat tradiţiilor strămoşeşti.

— Da, însă nici eu nu sunt aşa de tare; n-am săvârşit eu atâtea lucruri nedemne de un Franchi?

— Cine, dumneavoastră? Nu se poate.

— Ba da. Vreţi numai să vă spun ce aţi venit să căutaţi pe aici?

— Spuneţi-o.

— Aţi venit condus de curiozitatea unui om din lume, artist ori poet, nu ştiu ce sunteţi, nici nu vă întreb, puteţi să mi-o spuneţi la plecare; ei bine, aţi venit să vedeţi fapte de-ale renumitelor vendete, să vedeţi nişte bandiţi renumiţi.

— Ei... şi n-o să găsesc ce caut?

— Dacă vreţi să vedeţi aşa ceva, veniţi diseară cu mine, o să vedeţi un bandit. Vreau tocmai să aplanez o teribilă ceartă între două familii corsicane.

— Să merg cu dumneavoastră? Primesc cu plăcere.

— Domnul e foarte obosit, zise atunci doamna de Franchi, aruncând o privire fiului ei ca şi când i-ar fi fost şi ei ruşine de degeneraţia corsicană.

— Nu, mamă, trebuie să vină şi domnului ca să vadă ce sunt acele faimoase vendete şi apoi, când va auzi în vreun salon din Paris vorbindu-se despre noi, despre răzbunările noastre, să ştie ce să replice, să dea din umeri când va auzi povestindu-se de acei straşnici bandiţi care fac frică copiilor din Bastia şi Ajaccio şi să spună adevărul.

— Dar din ce cauză s-a iscat această mare ceartă, care după cum îmi povesteaţi, este pe punctul de a se stinge?

— O, zise Lucian, într-o ceartă cauza n-are ce face, ci rezultatul este principalul. Dacă o muscă în zborul ei omoară pe un om, omul tot mort rămâne.

Vedeam că Lucian căuta să-mi ascundă adevărata cauză a acelui straşnic război, care de vreo zece ani pustia şi deznădăjduia întregul sat Sullacaro.

Dar, fireşte, cu cât el se arăta mai discret, cu atât mai mult îl întrebam.

— Totuşi, totuşi, spusei eu, această ceartă trebuie să aibă vreo cauză. Ori, voiţi să o ţineţi în secret?

— Doamne, nicidecum. Cearta s-a iscat mai întâi între familiile Orlandi şi Colona.

— Cu ce ocazie?

— Ei bine, să v-o spui: O găină a scăpat din curtea lui Orlandi şi a zburat în curtea lui Colona.

Familia Orlandi s-a dus să reclame găina; familia Colona a susţinut că găina era a lor; atunci familia Orlandi a ameninţat pe familia Colona că o va da în judecată şi că o va pune să jure. Atunci bătrâna, care ţinea găina în mină, i-a sucit gâtul şi a aruncat-o în obrazul vecinei sale, zicând:

— "Na! Fiindcă e a ta, mănânc-o!"

Atunci unul din familia Orlandi a luat găina de picioare şi a vrut să o azvârle şi el în obrazul femeii care o aruncase în figură sorei sale. Dar, în momentul când ridică mâna, un altul din familia Colona, care din nenorocire avea puşca încărcată, îi trimise un glonţ care îl omorî pe loc.

— Şi câţi oameni au murit în cearta asta?

— Nouă oameni.

— Şi aceasta pentru o biată găină care nu costa mai mult de un franc.

— Aşa este, da; însă, cum v-am mai spus-o adineauri, nu cauza, ci rezultatul să-l vedeţi.

— Şi fiindcă au fost nouă morţi, a trebuit să fie şi un al zecelea?

— Nu, răspunse Lucian, fiindcă m-am făcut eu arbitru.

— Fără îndoială, în urma rugăciunii uneia dintre cele două familii?

— O, nu; în urma rugăciunii fratelui meu care a fost pus la cale de ministrul justiţiei. Eu mă întreb de ce dracu se amestecă oamenii din Paris în afacerile care se petrec într-un mizerabil orăşel din Corsica. Sunt sigur că prefectul mi-a făcut figura, scriind la Paris că dacă eu aş vrea să pun o vorbă bună, toate lucrurile acestea vor sfârşi ca un vodevil: printr-o căsătorie. Atunci cei de la Paris s-au adresat fratelui meu, care le-a luat pe toate de bune şi care mi-a scris cum că îşi dăduse cuvântul că eu voi duce lucrurile la bun sfârşit. Ce vreţi, continuă Lucian ridicând capul, nu puteam să las să se spună la Paris că un membru din familia Franchi şi-a dat cuvântul pentru fratele său şi că aceasta nu s-a ţinut de cuvânt.

— Atunci, dumneavoastră aţi aranjat totul?

— Nu sunt sigur încă.

— Atunci vom merge astă-seară, probabil, să-l vedem pe unul din şefii celor două familii?

— Întocmai. Noaptea trecută l-am văzut pe celălalt şef.

— Astă-seară vom face vizită unui şef al familiei Orlandi sau Colona?

— Unui şef al familiei Orlandi.

— Întâlnirea este departe de aici?

— În ruinele castelului Vincetello d'Istria.

— A! Mi-aduc aminte, mi s-a spus că ruinele acestui castel sunt în apropiere.

— Cam la vreo leghe depărtare.

— Atunci vom ajunge acolo cam în vreo trei sferturi de oră.

— Cel mult.

— Lucian, zise doamna de Franchi, bagă de seamă că tu vorbeşti judecându-te pe tine. Trei sferturi de oră abia îţi ajung ţie, care eşti obişnuit cu drumul; dar domnul nu va putea trece prin locurile pe unde treci tu de obicei.

— Aşa este; ne va trebui cel puţin o oră şi jumătate.

— Atunci, nu aveţi timp de pierdut, zise doamna de Franchi aruncându-şi ochii la ceasornic.

— Mamă, zise Lucian, ne dai voie să plecăm?

Doamna de Franchi îi întinse mâna, pe care Lucian i-o sărută cu acelaşi respect ca şi la început.

— Poate preferaţi, continuă Lucian adresându-mi-se mie, ca în timpul acesta să mă aşteptaţi aici, la căldură, până când mă voi întoarce?

— Nu, nu! strigai eu, ce dracu, mi-ai promis că mă voi întâlni cu un bandit astă-seară şi trebuie cu orice preţ să-l văd pe acest bandit.

— Atunci, să ne luăm puştile şi să pornim la drum.

— Salutai respectuos pe doamna Franchi şi plecarăm precedaţi de Griffo, care ne lumina.

Preparativele noastre nu fură lungi.

Încinsei o centură de călătorie pe care mi-o făcusem înainte de a pleca din Paris, de care atârna un fel de cuţit de vânătoare şi care avea două pungi, una pentru iarbă de puşcă şi alta pentru gloanţe.

Lucian reapăru cu cartuşiera sa şi cu o puşcă cu două focuri.

— Merg şi eu cu Excelenţa voastră? întrebă Griffo.

— Nu, nu-i nevoie, răspunse Lucian, numai dă drumul Diamantei; e posibil să ne prindă pe drum vreun fazan.

După un moment, un câine mare de vânătoare sărea urlând de bucurie împrejurul nostru.

Nu făcurăm nici zece paşi afară din curte şi Lucian se întoarse spunând servitorului:

— Anunţă în sat că, dacă se vor auzi detunături de puşcă, suntem noi.

— Foarte bine, excelenţă.

— Dacă n-aş anunţa, îmi spuse Lucian, poate s-ar crede că ostilităţile au reînceput şi n-am fi fost surprinşi dacă am fi auzit şi alte detunături de puşcă pe străzile din Sullacaro.

Mai făcurăm câţiva paşi şi o luarăm la dreapta, pe o străduţă care ducea de-a dreptul spre munte.

Capitolul VI

Cu toate că era pe la începutul lunii martie, timpul era splendid şi s-ar fi putut zice chiar că era cald, dacă n-ar fi suflat din când în când acel uşor vântuleţ care, răcorindu-ne totodată, nu ne-ar fi adus dulcele parfum al mării.

Luna apărea, luminoasă şi strălucitoare, în dosul muntelui Cagna şi am fi zis că revărsa cascade de lumini pe tot orizontul occidental care despărţea Corsica în două părţi, făcând astfel dintr-o singură insulă două ţări diferite ce luptau una contra alteia, cel puţin din ură.

Cu cât ne suiam mai sus şi cu cât trecătorile printre care curgea râul Tavaro se înfundau în noaptea a cărei obscuritate degeaba căutam să o pătrund cu ochii. - Vedeam în depărtare marea Mediterană, calmă şi asemenea unei nemărginite oglinzi de oţel lucitor. - Desfăşurându-se tot mai mult în orizont.

Zgomotele stranii ale nopţii deşteptau nu în inima lui Lucian, căci el le cunoştea prea bine, ci în inima mea, simţăminte de o surprindere extraordinară, ce în mintea mea se transformau în acea continuă emoţie care dă un puternic interes celor ce se vedeau.

Ajungând la un loc unde drumul se despărţea în două, unul care părea că împresoară muntele şi altul care conducea drept pe el, Lucian se opri şi mă întrebă:

— Să vedem, ai picioare de muntean?

— Picioare cred că da, însă ochi nu.

— Va să zică dumneavoastră suferiţi de ameţeli?

— Da, abisul mă atrage cu o putere deosebită.

— Atunci să apucăm pe această cărare. Pe aici nu dăm de abisuri, dar dăm de un teren foarte rău.

— Ah, asta nu face nimic.

— Sau, mai bine hai să o luăm pe cărarea astălaltă, astfel mai economisim trei sferturi de ceas.

— Hai şi pe cărarea asta.

Şi Lucian se înfundă într-un crânguşor verde; eu îl urmăm.

Diamante mergea înaintea noastră la o depărtare de 50 până la 60 de paşi de noi şi mirosind în dreapta şi în stânga, se întorcea din când în când bătând din coadă, ca şi când ar fi vrut să ne spună că putem continua drumul fără frică de vreo primejdie.

Se vedea că acest câine era învăţat să vâneze şi după bipezi şi după patrupezi: şi după bandiţi şi după mistreţi.

Şi cum mă gândeam, împărtăşii lui Lucian gândul meu.

— Vă înşelaţi, îmi zise el, Diamante nu vânează după bandiţi, ci după jandarmi şi după voluntari.

— Cum, îl întrebai eu atunci, Diamante ar fi un câine de bandit?

— Desigur. Diamante aparţinea unui Orlandi, căruia îi trimiteam din când în când pâine, iarbă de puşcă, gloanţe şi diferite alte lucruri de care un bandit are mereu trebuinţă. Acest Orlandi a fost omorât de un Colona şi câinele mi-a fost dăruit mie.

— Dar mie mi se pare că am văzut un alt câine la dumneavoastră.

— Da, ăla e Brusco; are aceleaşi însuşiri ca şi Diamante, numai că mi-a fost dăruit de un Colona, care a fost ucis de către un Orlandi. Aşadar, când mă duc în vizită la familia

Colona, iau cu mine pe câinele Brusco; când mă duc la vreun Orlandi, pe Diamante. Dacă din nenorocire i-am dezlega pe amândoi deodată s-ar sfâşia. Oamenii, observă apoi Lucian cu un zâmbet amar pe buze, oamenii se mai împacă, dar câinii niciodată.

— Foarte bine, zisei eu, se vede că sunt nişte câini cu adevărat corsicani. Dar unde e Diamante?

— Nu vă îngrijiţi de ea, ştiu unde e.

— Spuneţi-mi-o şi mie.

— La *Mucchio*.

Tocmai vroiam să întreb ce e acel Mucchio, când auzii un urlet aşa de trist, aşa de prelungit şi atât de lamentabil, că simţii o răceală trecând prin corpul meu şi apucai braţul tânărului.

— Ce e asta? întrebai încet.

— Nu-i nimic. Plânge Diamante.

— Şi pentru ce?

— Îşi aduce aminte de stăpânul său. Credeţi oare că ei sunt mai puţin recunoscători decât oamenii?

— Aşa! Înţeleg.

Diamante urlă încă odată, mai prelungit şi mai lamentabil ca prima oară.

— Da, e adevărat, zisei eu, ne apropiem de locul unde a fost ucis stăpânul său.

— Aţi ghicit. Diamante ne-a părăsit ca să meargă la Mucchio.

— Cum! Mucchio ar fi mormântul?

— Da, adică monumentul pe care îl ridică fiecare trecător aruncând câte o piatră sau ramură uscată pe locul unde cineva a fost asasinat. Un astfel de mormânt creşte mereu în înălţime pentru a aduce aminte rudelor mortului că a mai rămas o fiinţă nerăzbunată.

Şi Diamante urlă pentru a treia oară, dar aşa de tare şi de astă-dată aşa de aproape de noi, că avui o clipă de frică, cu toate că ştiam ce se petrece.

Şi într-adevăr, la cotitură drumului văzui ceva ca o piramidă, de doi metri înălţime. Aceasta era acel *Mucchio* despre care-mi vorbea Lucian. Diamante stătea nemişcat la poalele straniului monument, cu gâtul întins, cu botul deschis.

Lucian luă de jos o piatră şi o aruncă peste celelalte.

Eu îl imitai.

Apoi luă o ramură de stejar şi o depuse pe mormânt cu acel rapid semn de cruce, propriu corsicanilor.

Şi eu făcui ca şi dânsul.

Diamante rămase în urmă.

După zece minute auzirăm un ultim urlet şi câinele trecu înainte, ca să ne arate mai departe drumul.

Capitolul VII

Noi mergeam, mergeam înainte şi drumul, după cum îmi spusese Lucian, devenea din ce în ce mai prăpăstios.

Îmi pusei puşca la spate, deoarece prevedeam că voi avea trebuinţă de amândouă mâinile, pe când călăuza mea umbla nejenată fără a băga în seamă greutăţile drumului.

Astfel ajunserăm în sfârşit pe o platformă dominată de nişte ruine. Anume ruinele castelului Vincentello d'Istria, ţelul călătoriei noastre.

După cinci minute ajunserăm pe un al doilea suiş, cu mult mai greu şi mai prăpăstios ca cel dintâi. Lucian îmi întinse mâna şi mă trase la dânsul.

— Bravo, îmi zise el, săriţi de minune pentru un parizian.

— Da, pentru un parizian care a mai făcut incursiuni din acestea.

— Da, desigur, zise Lucian, că doar şi dumneavoastră aveţi aproape de Paris un munte: mun-tele Montmartre, nu?

— Dar eu, afară de Montmartre, am mai probat şi pe Righi, Vezuviul, Etna şi altele.

— Atunci, să nu vă bateţi joc de mine, care am umblat numai pe muntele Rotondo, de aici. Iată că am sosit. Acum patru secole, străbunii mei v-ar fi deschis uşa, urându-vă bun venit, dar azi, descendentul lor vă arată numai aceste ziduri goale şi vă spune: "Bine aţi venit în aceste glorioase ruine".

— Cum, acest castel aparţinea de la moartea lui Vincentello d'Istria, familiei dumneavoastră? întrebai eu pe Lucian.

— Nu, dar înainte de a se naşte el, aceasta era locuinţa bunicii noastre a tuturora, locuinţa faimoasei Savilia, văduva unui Lucian de Franchi.

— Nu se povesteşte în Filipini o straşnică istorie despre această femeie?

— Ba da... Dacă ar fi ziua, aţi putea vedea de aici ruinele castelului de Valle. Acolo locuia seniorul de Giudice, atât de mult urât de toţi, pe cât era ea de iubită; atât de urât pe cât era ea de frumoasă. El se amoreză de ea şi fiindcă ea nu se grăbea să răspundă la amorul lui, el o ameninţă că, dacă nu se va decide până la un anumit timp să-l ia de bărbat, va şti el să o răpească cu sila. Savilia se făcu că ascultă şi invită pe Giudice la masă. Giudice, ne mai putind de bucurie şi crezând că acesta este rezultatul ameninţărilor sale, se duse la dânsa însoţit numai de câţiva servitori. Odată intrat, uşa se închise după dânsul şi câteva clipe după aceea Giudice zăcea, prins, într-o temniţă întunecoasă.

Trecui prin drumul arătat de Lucian şi ajunsei într-o curte mare, pătrată.

Luna îşi arunca razele printre crăpăturile zidurilor, aşa că vedeam destul de bine.

Lucian îşi scoase ceasornicul şi exclamă:

— Ah! Am ajuns cu 20 de minute mai devreme. Să ne aşezăm puţin, dumneavoastră trebuie să fiţi foarte obosit.

Ne aşezarăm, sau mai bine zis ne lungirăm pe iarbă.

— Dar mi se pare, reluai eu, că nu mi-aţi povestit istoria întreagă.

— E adevărat... în fiecare dimineaţă Savilia se cobora în pivniţă, într-o celulă aproape de celula lui Giudice, care era despărţită numai de un grilaj şi se dezbrăca în pielea goală, arătându-se astfel prizonierului ei.

— Giudice, îi spunea ea, cum cutezai tu să te gândeşti că acest corp putea să-ţi aparţină ţie?

Şi aşa îl necăji, de două ori pe zi, timp de trei luni. Dar, după trei luni, Giudice reuşi să scape, ajutat de o cameristă pe care o cumpărase; se întoarse cu toţi vasalii săi, cu mult mai numeroşi decât ai Saviliei şi înconjură castelul. Prinzând la rândul lui pe Savilia, o dezbrăcă în pielea goală şi o aşeză într-o cuşcă de fier în drumul mare, dând fiecăruia, care era ispitit de frumuseţea ei, cheia cuştii: după trei zile de o astfel de prostituţie publică, Savilia era moartă.

— Zău, se vede că strămoşii dumneavoastră ştiau ce este răzbunarea.

— Da şi cei doi fii ai Saviliei, care erau atunci la Ajaccio sub paza unui unchi al lor, crescuţi că adevăraţi corsicani, nu întârziară să declare război fiilor lui Giudice. Acest război ţinu patru secole şi s-a terminat, după cum aţi văzut pe carabinele tatălui şi mamei mele, abia la 21 Septembrie 1819, la orele 11 dimineaţa.

— Într-adevăr, îmi aduc aminte de această inscripţie, a cărui lămurire nu avui timpul să v-o cer.

— Lămurirea ar fi următoarea: din familia lui Giudice nu mai rămăsese în 1819 decât doi fraţi; din familia Franchi nu mai era decât tatăl meu, care luă în căsătorie pe verişoara sa. Trei luni după această căsătorie fraţii Giudice se hotărâră să sfârşească cu noi şi unul dintre ei îl aşteptă pe tatăl meu pe drumul de la Olmedo, când acesta se întorcea din Sartena, iar celălalt, profitând că tata nu era acasă, trebuia să dea asalt casei noastre, însă

lucrurile se schimbară. Tatăl meu şi mama mea, înştiinţaţi de cele plănuite, se puseră pe pază şi după o luptă de vreo cinci minute, fraţii Giudice căzură, unul lovit de tatăl meu, celălalt lovit de mama mea. La căderea vrăjmaşului, pe drumul de la Olmedo, tata scoase ceasornicul. Era ceasul *unsprezece*. Şi iarăşi la căderea inamicului ei, mama - care rămăsese în castel - îşi îndreptă ochii spre pendulă: era *un-spre-zece*. Lupta în amândouă părţile se sfârşise în aceeaşi clipă. Familia Giudice era distrusă. Nu mai exista.

Familia Franchi, învingătoare, era acum liniştită şi nu se mai amesteca în alte treburi sau tulburări de-ale vecinilor. Dar tatăl meu, ca semn de amintire, gravă pe amândouă carabinele data acelui straniu incident şi atârna puştile pe perete, în locul unde se află şi azi.

Şapte luni după acest incident, mama născu doi gemeni, dintre care unul este corsicanul Lucian, iar celălalt filantropul Luis, fratele celui dintâi.

În acest moment văzui pe un petic de teren bine luminat de lună, o umbră a unui individ care înainta încet, însoţit de un câine.

Era banditul Orlandi, însoţit de Diamante.

În acelaşi timp auzirăm orologiul de la Sullacaro bătând orele 9.

Se vede că Orlandi era de părerea lui Ludovic XV, care, precum se ştie, avea de maximă că exactitatea este politeţea regilor.

Era imposibil să fie cineva mai exact decât Orlandi, căruia Lucian îi dăduse întâlnire la orele 9 punct.

La apropierea lui noi ne sculărăm.

Capitolul VIII

— Nu sunteţi singur, domnule Lucian? întrebă banditul.

— Vedeţi bine, dar nu vă îngrijiţi de asta, dragă Orlandi; domnul e un prieten al meu care a auzit deseori vorbindu-se de dumneavoastră şi care dorea să vă viziteze. Şi de aceea a venit.

— Ah, atunci bine aţi venit, domnul meu! îmi zise banditul înclinându-se şi apropiindu-se tot mai mult de noi.

Eu îi răspunsei cu aceeaşi politeţe.

— Aţi sosit de mult, nu-i aşa?

— De douăzeci de minute.

— Întocmai; am auzit lătratul Diamantei şi urletul ei la *Mucchio* şi e deja un sfert de oră de când e cu mine. Ce bun câine, aşa e, domnule Lucian?

— Da, e un câine credincios, de treabă, zise Lucian dezmierdându-l pe Diamante.

— Dacă ştiaţi că domnul Lucian e aici, de ce n-aţi venit mai degrabă? întrebai pe bandit.

— Pentru că ne învoiserăm să ne întâlnim la nouă, îmi răspunse el. Şi e tot aşa de nepoliticos a sosi cu un sfert de oră mai înainte ca şi după aceea.

— Vreţi să-mi faceţi vreo imputare, Orlandi? întrebă Lucian râzând.

— Nu, domnule; dacă aţi venit mai degrabă, desigur că aveţi motivele dumneavoastră. Şi eu cred că din cauza d-sale, din cauza musafirului, aţi venit mai devreme. Ştiu că sunteţi exact, domnule Lucian şi cu toate acestea v-aţi deranjat adeseori pentru mine.

— Ei, nu trebuie să mă lăudaţi acum, Orlandi, căci poate să fie aceasta cea din urmă din binefacerile mele.

— N-aveţi ceva de spus în această privinţă, domnule Lucian? întrebă banditul.

— Ba da... Urmaţi-mă...

Amândoi se îndepărtară puţin, apoi se opriră şi se întreţinură o bucată de vreme.

Nu puteam să înţeleg ce vorbesc, mai întâi pentru că erau cam la vreo douăzeci de paşi depărtare de mine şi al doilea, pentru că vorbeau în dialectul corsican.

Orlandi părea foarte animat, pe când Lucian arăta o linişte extremă. La urmă, Orlandi se mai linişti şi el, îşi plecă capul, pesemne aprobând cele spuse de Lucian şi se despărţiră, îndreptându-se amândoi spre mine.

— Iubite oaspete, îmi spuse atunci Lucian, iată că renumitul bandit vrea să vă strângă mâna ca semn de mulţumire.

— Cum? Ce fel de mulţumire? îl întrebai eu.

— Că aţi primit, prin mine, funcţiunea de

Naş.

— Ce, este vorba de vreo căsătorie? În orice caz, primesc cu bucurie, mai ales că dumneavoastră aţi primit-o în numele meu.

— Nu, acum nu e vorba de căsătorie, dar poate să fie şi asta mai târziu.

— Nu e căsătorie, observă atunci Orlandi cu un zâmbet amar pe buze, ci e pacea, pe care o doreşte atât domnul Lucian şi la care m-am obligat prin contract.

— Contractul că contractul, poate să se schimbe în viitor, zise Lucian. Însă, să lăsăm aceste lucruri la o parte şi să vorbim despre altceva...

Capitolul IX

Şi conversând despre vânătoare, ieşirăm din ruine pe partea opusă de unde intraserăm. Lucian mergea înainte.

Şi, paf!... o puternică detunătură se auzi şi un fazan căzu mort.

— Aport! zise Lucian Diamantei.

— Aceasta sări îndată în tufiş şi în 5 minute după aceea apăru cu fazanul în gură.

Glonţul trecuse prin corpul fazanului dintr-o parte într-alta.

— Ah! Ce frumos l-aţi împuşcat, zisei eu, vă felicit, mai ales că aţi tras cu o puşcă cu două ţevi.

— Oh, zise Lucian, nu sunt aşa vrednic de laudă cum o credeţi: una din ţevi e ghintuită în toată lungimea şi bate tot aşa de departe ca şi o carabină.

— Aş, spuse Orlandi, cu o carabină domnul Lucian atinge la o depărtare de 300 paşi o piesă de 5 franci.

— Şi împuşcă tot aşa de bine cu pistolul?

— Aproape, răspunse Lucian; la 25 paşi, din 12 gloanţe aş trage desigur 6 la tăişul unui cuţit.

Atunci îmi ridicai pălăria şi-l salutai pe Lucian.

— Şi fratele dumneavoastră poate să facă aşa ceva?

— Fratele meu? Bietul Luis n-a pus niciodată mâna, nici pe puşcă, nici pe pistol. Tocmai de aceea mi-e frică să nu păţească ceva rău. Curajos cum este şi pentru a apăra onoarea ţării sale, ar prefera, în duel, mai bine să fie omorât.

Şi Lucian băgă fazanul în buzunarul vestei sale.

— Aşadar, la revedere pe mâine, dragul meu Orlandi!

— La revedere, domnule Lucian.

— Va să zică, ne-am înţeles!... La zece!...

Şi ne despărţirăm. Orlandi apucă pe unde veni, iar noi ne îndreptarăm către sat.

— Aşadar pacea e făcută, îl întrebai eu pe Lucian.

— Da, însă nu fără greutate, deoarece familia Orlandi a pierdut în luptă cinci oameni, iar Colona numai patru. La urma urmelor, totuşi familia Colona se obligă să dea familiei Orlandi o găină vie în mod public, ceea ce trebuie să dovedească că greşiseră ei. Numai asta îl determină pe Orlandi să se împace.

— Şi mâine trebuie să aibă loc împăcarea?

— Mâine la ora zece. Şi aşa sunteţi lipsiţi de a vedea o vendetă. O vendetă! Nu-i lucru mare, o vendetă. Veţi vedea o împăcare, asta e ceva mai rar ca o vendetă!

Nu putui decât să zâmbesc la aceste vorbe.

— Uitaţi-vă şi dumneavoastră râdeţi de noi, noi suntem oameni caraghioşi.

— Nu, eu râd că dumneavoastră sunteţi nemulţumiţi de dumneavoastră înşivă, că aţi reuşit să faceţi o faptă bună.

— Da? Ce să fac, am devenit arbitru şi trebuia să-mi fac datoria; de altminterea...

Şi ca să nu mai amărăsc mai departe pe călăuza mea cu astfel de întrebări, tăcurăm până acasă.

Capitolul x

La uşă ne aştepta Griffo.

El auzise împuşcătura şi înţelesese totul. Îi trebui numai un semn şi scoase fazanul din buzunarul lui Lucian.

Doamna de Franchi nu se culcase încă. Ea se retrăsese în odaia sa, însărcinându-l pe Griffo să-i spună domnului Lucian să treacă pe la dânsa înainte de a se culca, ceea ce se şi făcu.

Eu mă suii în odaia mea. Mă dezbrăcai încetişor şi începui să citesc ceva din *Orientalele* lui Victor Hugo, când auzii paşi pe coridor şi un moment după aceea cineva bătu la uşă.

Era Lucian.

— Iertaţi-mă că vă deranjez, îmi spuse el, dar m-am gândit că aţi mai avea ceva de întrebat şi de aceea am venit să mă pun la dispoziţia dumneavoastră.

— Deocamdată n-am nimic. Singurul lucru ce aş dori să vă întreb ar fi, de nu sunteţi oare un vrăjitor?

Lucian râse cu hohot:

— Cum dracu să fiu eu vrăjitor?

— Apoi, dacă faceţi atâtea minuni! Vorbiţi despre lucruri aşa de obscure pentru mine! Mi-aţi arătat acele arme istorice; mi-aţi arătat inscripţiile de pe dânsele; m-aţi făcut să pricep cum, mulţumită fenomenului naşterii dumneavoastră, tot ce resimte fratele dumneavoastră o resimţiţi şi viceversa, însă nu m-aţi lămurit acele cuvinte că: *dacă ar fi murit fratele dumneavoastră L-aţi fi revăzut*.

— Da, e adevărat, am spus aceasta.

— Ei bine, dacă poate intra explicaţia acestor cuvinte pe urechi profane, v-aş ruga să mi le explicaţi şi mie.

Faţa lui Lucian devenise foarte gravă, aşa că numai cu frică pronunţai aceste din urmă cuvinte.

Se făcu linişte între noi. Eu întrerupsei primul tăcerea:

— Să lăsăm asta la o parte, îi zisei eu, văd c-am fost prea indiscret.

— Nu, îmi răspunse el, numai că sunteţi un om din lume şi nu credeţi aşa lesne. De aceea mă tem să nu consideri ca o superstiţie vechea tradiţie ce există la noi de vreo 400 de ani.

— Fiţi sigur, că în ceea ce priveşte raportul legendelor şi al tradiţiilor, nu se află pe această lume om care să creadă mai uşor decât mine, ba cred chiar şi la lucruri imposibile.

— Credeţi în apariţii? Vreţi să vă povestesc ce mi s-a întâmplat mie?

— Da, ascult cu bucurie.

— Tatăl meu a murit în 1807. Prin urmare nu aveam atunci decât opt ani şi jumătate. Când doctorul declară că s-a sfârşit cu dânsul, eu am fost dus la o bătrână verişoară, vecină cu noi. Aceasta îmi făcu un pat lângă al său şi mă culcai la ora obişnuită. Cu toată această nenorocire, eu adormisem tun. Deodată bate cineva de trei ori la uşa noastră; mă trezesc şi mă duc să deschid.

— Unde te duci? întrebă verişoara.

Deşteptată şi dânsa de acel zgomot, o cuprinsese spaima. Ea ştia foarte bine că nimeni din stradă nu putea să bată la uşa odăii noastre, deoarece uşa ce dădea în stradă era închisă cu cheia.

— Mă duc să deschid, e tata, care a venit să-şi ia adio de la mine, îi răspunsei eu fără întârziere.

Atunci ea se sculă şi mă sui cu sila în pat, căci eu nu voiam să mă culc; plângeam şi ţipam:

— Tata e la uşă şi vreau să-l văd înainte de a pleca pentru totdeauna.

— Şi de atunci s-a repetat această apariţie? întrebă Lucian.

— Nu, cu toate că aş fi vrut să se repete; dar se poate că Dumnezeu acordă copiilor nevinovaţi privilegii pe care le refuză oamenilor mari corupţi. Ei bine, îmi zise surâzând Lucian, în familia noastră am fost mai fericiţi decât dumneavoastră

— Revedeţi părinţii morţi?

— Da, întotdeauna când un mare eveniment are să se întâmple sau s-a întâmplat deja.

— Şi cărui fapt atribuiţi acest privilegiu al familiei dumneavoastră?

— V-am spus că Savilia a murit lăsând doi fii.

— Da, mi-aduc aminte.

— Aceşti doi fii crescură iubindu-se din ce în ce mai mult. Jurară că nimic nu-i va despărţi pe lume, nici chiar moartea şi scriseră cu sângele lor pe o bucată de pergament pe care o schimbară între dânşii, un jurământ prin care se obligau reciproc, că cel ce ar muri primul, o să apară celuilalt mai întâi în ceasul morţii şi apoi în momentele supreme ale vieţii sale.

Trei luni după aceea, unul dintre cei doi fraţi a fost omorât într-o bătălie, în momentul când celălalt îi pecetluia o scrisoare. Şi când vru să pună limba pe ceara roşie care încă era caldă, auzi un suspin în dosul lui şi, întorcându-se, văzu pe fratele său în picioare, cu mâna pe umanii lui, fără însă a-i simţi greutatea. Atunci, printr-o mişcare îi întinse scrisoarea pe care i-o adresase; mortul apucă scrisoarea şi dispăru.

Al doilea frate îl mai văzu pe fratele său defunct în ajunul agoniei sale.

Se înţelege, fraţii se îndatoriră nu numai între, dânşii, dar şi în descendenţii lor. Căci de atunci apariţiile s-au reînnoit.

— Şi dumneavoastră aţi avut vreo apariţie?

— Nu. Dar tatălui meu i s-a vestit de bunicul nostru în ajunul morţii sale, că va muri; tot aşa presupun că nu vom fi lipsiţi, nici eu şi fratele meu, de acest privilegiu deosebit.

— Şi acest privilegiu e îngăduit numai bărbaţilor, în familia dumneavoastră?

— Da.

— E curios.

— Dar aşa e.

Mă uitam la Lucian care-mi povestea cu o mare linişte toate aceste lucruri, crezute de obicei cu neputinţă.

La Paris l-aş fi considerat de mistificator, dar aici în fundul Corsicii, într-un sătuleţ necunoscut, trebuie să-l consider ori ca nebun, ori ca pe o fiinţă privilegiată, mai fericită sau mai nefericită (nu ştiu care din două) decât ceilalţi muritori.

— Şi acum, îmi zise el după o lungă tăcere, ştiţi deja toate câte voiaţi să ştiţi?

— Da, mulţumesc, îi răspunsei eu, sunt mişcat de încrederea ce aţi avut-o faţă de mine.

La aceste cuvinte Lucian se sculă şi plecă în odaia sa, după ce îmi urase noapte bună.

Deşi eram obosit, cu greu putui să adorm.

Numai spre ziuă adormii de-a binelea şi fui trezit de clopotele ce păreau a suna în urechile mele.

Şi apăsai pe sonerie.

Îndată apăru Griffo cu apă caldă pentru spălat.

La zece fără un sfert eram gata, îmbrăcat. Atunci veni la mine Lucian şi-mi zise:

— Domnule, dacă vreţi să vedeţi spectacolul, este deja timpul să plecăm.

Luai pălăria şi-l urmai.

Capitolul XI

De sus, de pe o scară de opt trepte, prin care se ajungea la poarta casei, locuită de doamna de Franchi şi fiul său, predominai întreaga piaţă.

Această piaţă era astăzi plină de lume, care se compunea numai din femei şi copii mai mici de 12 ani. Nu zăream nici un bărbat.

Pe prima treaptă a bisericii se suise un om încins cu un cordon tricolor. Acesta era primarul.

Sub portic, un altul îmbrăcat în negru, stătea înaintea unei mese cu o hârtie scrisă în mână. Era notarul. Hârtia scrisă era, pesemne, actul împăcării.

Eu mă aşezai la masă cu una din rudele lui Orlandi. În faţa noastră erau rudele lui Colona. În dosul notarului se aşează Lucian ca arbitru.

În fund, în corul sau mai bine în presbiteriul bisericii, se vedeau preoţii, gata să citească liturghia.

Ceasul sună ora 10.

În aceeaşi clipă un freamăt se auzi prin mulţime şi ochii se aţintiră pe amândouă extremităţile străzii.

Îndată apărură, dinspre munte Orlandi şi dinspre râu Colona. Fiecare era urmat de oamenii săi. Dar, după cum se învoiseră, nimeni nu purta arme.

Amândoi şefii arătau un contrast vădit.

Orlandi era înalt, subţire, oacheş şi iute; Colona era mic, bondoc, cu barba şi părul roşu, scurt şi creţ.

Amândoi purtau în mână câte o ramură de măslin, simbolul păcii.

Colona mai ţinea în mână o găină albă vie, menită să înlocuiască găina ce acum zece ani iscase ceartă între dânşii.

Clopotele sunară.

Apoi se făcu tăcere adâncă.

Primarul luă cuvântul:

— Ei bine, Colona, zise el, nu ştiţi că dumneavoastră Trebuie să vorbiţi mai întâi?

Şi Colona murmură ceva în dialect corsican.

Pesemne că-şi exprima părerea de rău de a fi fost zece ani de zile în vendetă cu bunul său vecin, Orlandi şi că-i oferă spre despăgubire, găina ce o ţinea în mână.

Orlandi răspunse făgăduind de a nu-şi reaminti de nimic, decât de împăcarea solemnă care avea să aibă loc.

Apoi iarăşi tăcură.

Primarul îi îndemnă să-şi dea mâna. Dar, printr-o mişcare instinctivă, amândoi îşi puseră mâinile la spate. Primarul se dădu atunci jos de pe scară, luă mâna lui Colona şi a lui Orlandi şi în fine reuşi să le pună una într-alta.

Atunci notarul se sculă şi citi cu glas tare actul împăcării.

Primarul luă condeiul şi iscăli el mai întâi actul, apoi îl trecu lui Orlandi, acesta lui Lucian şi Lucian lui Colona, care-şi făcu şi el crucea, apăsând cu degetul peste ea.

În acelaşi timp răsunară în biserică cântece de mulţumire, întocmai ca un Te-Deum după o înfrângere victorioasă.

Apoi eroii zilei intrară în biserică şi se aşezară pe băncile desemnate lor.

Observai că din acest moment, Lucian era cu totul liniştit; totul se sfârşise, împăcarea se făcuse, nu numai înaintea oamenilor, ci şi înaintea lui Dumnezeu.

După liturghie, atât Orlandi, cât şi Colona ieşiră cu acelaşi ceremonial. La uşă, în urma invitaţiei primarului, îşi dădură iarăşi mâinile.

Apoi fiecare o apucă spre locuinţa sa.

Noi ne întoarserăm la doamna de Franchi. Ne aştepta cu masa.

Chiar în dimineaţa aceea împărtăşii lui Lucian hotărârea de a pleca după prânz; trebuia să mă întorc la Paris spre a asista la o repetiţie a piesei: "O căsătorie sub Ludovic XV" şi, cu toate rugăminţile doamnei de Franchi şi a fiului său de a mai sta, rămăsei la prima mea hotărâre.

Lucian îmi ceru atunci voie să se folosească de plecarea mea, ca să duc fratelui său o scrisoare.

Cerui să mai văd încă odată odaia lui Lucian, el însuşi mă însoţi până acolo, arătîndu-mi-o în cele mai mici amănunte.

— Ştiţi, domnul meu, dacă vă place vreun lucru din toate acestea, îmi zise el, puteţi să-l luaţi în amintire, chiar de acum.

Alesei dintr-un colţ întunecos un pumnal ce nu mi se părea de mare valoare, iar eu, din parte-mi, îi dădui lui Lucian brâul meu de vânătoare.

Atunci apăru la uşă Griffo şi-mi spuse că mă aşteaptă calul, gata de drum. Lui Griffo îi pusesem la o parte un alt cadou, nu mai puţin frumos, anume un fel de cuţit de vânătoare, care avea pe amândouă părţile tăişului câte un revolveraş, a căror baterii erau ascunse în mâner. Nu văzui faţă mai mulţumită decât faţa acestui bun Griffo, când îi întinsei cadoul meu.

Doamna de Franchi mă aştepta jos, la scară. Îmi ură drum bun, în acelaşi loc unde mă primise pentru prima oară cu atâta bunăvoinţă. Îi sărutai mâna şi simţeam un mare respect pentru această femeie aşa de simplă şi aşa de demnă în acelaşi timp.

Lucian mă însoţi până la uşă.

— Dacă ar fi altă zi, îmi spuse el, v-aş conduce până dincolo de munţi, dar astăzi nu îndrăznesc să părăsesc Sullacaro, de teamă ca unul dintre noii împăcaţi să nu facă vreo prostie.

— Asta e foarte bine, îi răspunsei eu; în ceea ce mă priveşte, zău, mă felicit de a fi văzut o ceremonie atât de nouă în Corsica!

— Da, da, felicitaţi-vă, căci aţi văzut un lucru ce desigur ar fi deşteptat şi pe strămoşii noştri din morminte: ei s-ar fi ruşinat de aşa ceva.

— Pricep. Vreţi să ziceţi că şi în aceste împrejurări cuvântul lor era prea sacru că să aibă trebuinţă de un notar ca să-i împace.

— Nu, strămoşii noştrii, mă asigură Lucian, nu s-ar fi împăcat niciodată.

— Nu mă însărcinaţi să-l sărut pe domnul Luis, din partea dumneavoastră?

— Ba da, numai să nu vă deranjeze sărutatul.

— Nicidecum; atunci, să ne sărutăm, nu pot să dau altuia ceea ce n-am primit eu.

Şi ne sărutarăm.

— Şi o să ne mai revedem? îl întrebai eu.

— Da, dacă mai veniţi prin Corsica.

— Şi dacă veniţi dumneavoastră la Paris?

— Nu mă voi duce niciodată, răspunse Lucian. Fiţi sigur, că dacă vreo întâmplare neprevăzută mă va duce pe continent, vă voi vizita cel dintâi.

— Foarte bine.

Toate erau liniştite în sat. Mă uitam împrejur să văd de nu cumva nu-mi iese înainte Orlandi, căruia spun drept, îi făcusem un bine şi nu îmi mulţumise încă. Mă gândeam că m-a uitat; îi iertam bucuros mica lui nepoliteţe, când deodată zării un om în mijlocul drumului. El era.

— Domnule, îmi zise el când ajunse aproape, nu vreau să părăsiţi Sullacaro fără să vă mulţumesc de onoarea ce mi-aţi făcut-o, servindu-mi mie, biet ţăran ce sunt, de martor. Acolo, în mulţime, n-aveam nici inima la loc, nici limbă slobodă şi de aceea m-am hotărât să vă aştept aici... Uf! Ce bine e la aer liber...

Când m-am întors acasă, credeam că tavanul cade peste mine.

— Şi acum, ce aveţi de gând să faceţi?

— Mă plimb mereu cu puşca pe spate, vânez.

— Atunci, dragul meu Orlandi, vă doresc mult vânat. Dar amintiţi-vă că n-aveţi voie să trageţi decât numai în animale: porci sălbatici, fazani, etc. Etc. Şi nu în Colona sau unul din familia lui.

— Ah! Excelenţă, îmi răspunse banditul cu o expresie a fizionomiei atât de amărâtă, găina pe care mi-a dat-o era numai oase!

Şi spunând acestea, dispăru în tufiş. Şi eu îmi urmai calea.

Seara ajunsei la Albiteccia. Ziua următoare eram la Ajaccio.

Opt zile după aceea intram în Paris.

Îndată ce am sosit, m-am dus drept la locuinţa lui Luis de Franchi. Ieşise în oraş.

Lăsai cartea de vizită pe care îi spuneam că am căpătat o scrisoare pentru dânsul de la Lucian, fratele său. Îl întrebam la ce oră pot să-l găsesc acasă spre a-i înmâna scrisoarea.

Ziua următoare, pe când mă îmbrăcam, servitorul îmi anunţa vizita domnului de Franchi.

Când intrai în salon, rămăsei împietrit de asemănarea lui cu Lucian.

— Domnule, îmi zise el, nu puteam să cred bunei mele soarte citind biletul de ieri. Abia am putut aştepta dimineaţa, ca să pot veni la dumneavoastră. Să vă mulţumesc şi să capăt ştiri de acasă.

— Iertaţi, domnul meu, că nu vă răspund la aceste complimente, dar daţi-mi voie să vă întreb cu cine am onoarea de a vorbi, cu domnul Luis, sau cu domnul Lucian de Franchi?

— Da, semănăm foarte mult unul cu altul. Acum ne deosebim după hainele noastre. El a rămas corsican, eu m-am făcut parizian.

— Da, dar la plecarea mea de acolo era îmbrăcat şi ei ca parizian.

Şi scoţând scrisoarea din buzunar:

— Văd, domnul meu, că aşteptaţi cu nerăbdare ştiri de la familia dumneavoastră Această scrisoare aş fi lăsat-o ieri servitorului dumneavoastră, dacă n-aş fi făgăduit doamnei de Franchi de a v-o dă personal.

— Şi toţi erau sănătoşi când aţi plecat?

— Da, numai erau ceva neliniştiţi.

— Neliniştiţi din cauza mea?

— Chiar aşa. Citiţi scrisoarea, poate aflaţi mai mult.

— Îmi daţi voie?

— Cu mare plăcere!

Domnul Luis desfăcu scrisoarea şi după ce o citi zisei:

— Ei bine, căpătaţi veşti bune, nu-i aşa? Poate că am făcut rău că v-am vorbit despre neliniştea lor.

— Nu, îmi răspunse el mâhnit, eu n-am fost bolnav, dar am fost foarte necăjit. Mă gândeam deseori că liniştea mea îl nelinişteşte şi pe Lucian, ceea ce mă amăra şi mai mult.

— Aşadar şi dumneavoastră Sunteţi convins că neliniştea fratelui dumneavoastră Depindea de suferinţele ce le aveaţi aici?

— Negreşit.

— Atunci, reluai eu, fiindcă răspunsul afirmativ pe care mi-l daţi în acest moment mă face încă odată atât de curios de cum eram până acum, daţi-mi voie să vă întreb dacă suferinţele de care vorbeaţi adineauri au trecut şi dacă sunteţi acum cu totul liniştit, mângâiat.

— Ah, doamne! Ştiţi prea bine, domnul meu, că şi suferinţele cele mai vii se alină cu timpul. Şi dacă vreun accident îmi redeschide rana inimii, atunci ea va sângera o bucată de vreme şi apoi se va cicatriza.

Dar, vă rog să mă scuzaţi; e ora 12 fără câteva minute; trebuie să mă duc la minister să anunţ că fratele meu şi-a îndeplinit făgăduiala.

— Da, da, mergeţi, nu vă opresc.

— Sărmanul Lucian! Ştiam foarte bine că nu i-ar conveni, dar eram convins că o va face.

— Şi merită o vie mulţumire. Am observat că această sforţare l-a costat foarte mult.

— Vom vorbi de toate acestea mai târziu. Să-mi spuneţi numai când vă pot găsi acasă...

— E greu de spus. Zilele acestea, imediat după sosirea mea, voi fi ceva vagabond. Mai bine să-mi spuneţi dumneavoastră când vă pot găsi.

— Ascultaţi, îmi răspunse el, mâine e carnavalul, nu-i aşa?

— Mâine?

— Da.

— Ei, şi?

— Vă duceţi la balul Operei?

— Nu ştiu sigur. Mă duc numai dacă vreţi să ne întâlnim acolo; de altminterea n-am ce căuta.

— Eu sunt silit să mă duc.

— Da, văd că aţi avut dreptate când mi-aţi spus că timpul alină durerile cele mai vii... Hm, hm!

— Vă înşelaţi, căci nu mă duc să petrec, ci poate ca să mă întristez.

— De este aşa, nu mai mergeţi.

— Lumea face ce poate! Nici eu nu m-aş duce, dar sunt împins de fatalitate şi mă voi duce, deşi nu bucuros.

— Fie! Aşadar mâine la Operă.

— Bine.

— La ce oră?

— La 12 şi jumătate dacă vă convine.

— Şi unde?

— În vestibul. La unu am o întâlnire.

— Ne-am înţeles!

Ne dădurăm mâna şi el ieşi repede.

Şi a doua zi, la 12 şi jumătate eram la Operă.

Luis lăsă să fie aşteptat câtva timp; el urmărise în coridoare o mască pe care crezu că o recunoaşte, dar masca se pierduse în mulţime şi nu mai putu să o ajungă.

Vroiam să vorbesc despre Corsica, dar Luis era prea distras ca să poată urma un subiect atât de grav de conversaţie; ochii lui erau mereu aţintiţi pe ceasornic şi deodată mă părăsi strigând:

Ah, iată buchetul meu de violete.

Şi se repezi prin mulţime la o femeie care, într-adevăr, ţinea în mână un enorm buchet de violete. Şi, deoarece spre fericirea plimbătorilor, se aflau în foaier buchete de tot felul şi eu însumi fusei întâmpinat de un buchet de camelii care mă felicită că m-am întors sănătos în Paris.

Buchetului de camelii îi urmă un buchet de trandafiri. Celui de trandafiri unul de heliotrop.

În fine, eram la al cincilea buchet când îl întâlnii pe D...

— Ah, tu eşti? îmi zise el, fii bine venit, căci vii la timp potrivit; astă-seară cinăm la mine acasă, împreună cu cutare şi cutare (îmi spuse câteva nume de-ale prietenilor noştri comuni) şi te aşteptăm şi pe tine!

— Mulţumesc de o mie de ori, dragă, îi răspunsei eu, dar cu toate că aş vrea să primesc invitaţia ta, nu pot veni, mai ales că sunt cu cineva.

— Se înţelege de la sine că fiecare poate aduce cu sine pe prietena sa.

— Ei bine, dar eu sunt cu un prieten.

— Atunci, nu face nimic, ştii că: "Les amis de nos amis... "

— Dar, nu-l cunoşti pe prietenul ăsta.

— Lasă, că facem noi cunoştinţă.

— Bine, să-i propun lucrul.

— Da şi dacă refuză, adu-l cu sila.

— Îţi făgăduiesc că am să fac tot posibilul. Şi la cât mâncaţi?

— La trei, dar stăm până la şase; ai destul timp.

— Bine.

Un buchet de myosotis care poate auzise aceste din urmă cuvinte, luă braţul lui D... şi se îndepărtă cu dânsul.

Câteva minute după aceea, îl întâlnii pe Luis care părăsise buchetul său de violete.

Şi, fiindcă dominoul meu era cam prostuţ, îl trimisei să-l întreţină pe un prieten al meu şi luai braţul lui Luis.

Făcurăm două-trei tururi în tăcere; eu destul de indiferent, căci nu aşteptam pe nimeni; el mereu la pândă, examinând fiecare domino care trecea pe dinaintea ochilor noştri.

— Iată, îi zisei, ştiţi ce să faceţi?

El tresări ca un om pe care-l trezeşti din gândurile sale.

— Eu?... Nu!... Ce aţi spus? Pardon...

— Vreau să vă propun o distracţie, de care îmi păreţi a avea trebuinţă.

— Ce fel de distracţie?

— Veniţi cu mine la masă la un prieten?

— Nicidecum... Aş fi prea posomorât.

— Ah! De unde. Se vor spune glume şi vă veţi însenina.

— De altminterea, nu sunt poftit.

— Ba da...

— E foarte frumos din partea prietenului dumneavoastră. Dar, zău, nu mă simt vrednic...

În acest moment ne încrucişarăm cu D... Era foarte ocupat cu buchetul său de myosotis. Totuşi, mă zări.

— Ei, îmi zise el, v-aţi învoit?... La trei?

— Nu ne-am învoit, scumpe prietene; nu ne putem înţelege...

— Atunci, du-te la dracu! Şi plecă.

— Cine e domnul ăsta? Mă întrebă Luis.

— Ăsta-i domnul D..., un prieten de-al nostru, băiat foarte înţelept, deşi e numai girant la unul din cele mai mari ziare de aici.

— Domnul D...! strigă Luis, domnul D...! Îl cunoaşteţi?

— Fără îndoială, îl cunosc de vreo 2-3 ani şi suntem foarte buni prieteni.

— La dânsul trebuia să cinăm?
— Tocmai.
— Şi la dânsul voiaţi să mă duceţi?
— Da.
— În acest caz primesc, dar e altceva, primesc cu foarte mare bucurie.
— Bravo! Tot n-am muncit degeaba.
— Poate n-ar trebui să merg, zâmbi Luis mâhnit, dar v-aduceţi aminte ce vă spuneam alaltăieri? Noi nu mergem unde ar trebui să mergem, ci mergem unde ne împinge soarta; dovadă că n-ar fi trebuit să vin aici.

Şi iarăşi ne încrucişarăm cu D...

— Amice, îi zisei, mi-am schimbat părerea.
— Vii?
— Negreşit.
— Bravo, trebuie să te fac atent asupra unui lucru.
— Ce fel?
— Anume: toţi cei care cinează azi cu noi trebuie să mai vină şi poimâine.
— După ce lege?
— În virtutea unui rămăşag cu Chateau-Renaud.

Simţii că braţul lui Luis tremura. Mă întorsei, el se îngălbenise; de altminterea faţa lui rămăsese nemişcată.

— Şi ce rămăşag e ăsta? întrebai pe D...
— Ar fi prea lung să ţi-i povestesc aici. E vorba de o persoană pe care am compromite-o, vorbind despre asta.
— Fie! Aşadar la trei!
— Da, la trei!

Iarăşi ne despărţirăm. Trecând pe dinaintea ceasului, aruncai ochii pe cadran. Era 2 şi 35.

— Îl cunoaşteţi pe domnul de Chateau-Renaud? Mă întrebă Luis cu o voce a cărui emoţie în zadar încerca să o disimuleze.
— Numai din vedere; l-am văzut de câteva ori prin saloane.
— Atunci, este un amic al dumneavoastră?
— Nici n-am vorbit cu dânsul.
— Ah! Cu atât mai bine, zise Luis.
— Pentru ce?
— Numai aşa.
— Dar dumneavoastră. Îl cunoaşteţi?
— Îl cunosc indirect.

Cu toată uşurinţa răspunsului său, mi-a fost uşor să percep că între de Franchi şi de Chateau-Renaud trebuia să existe o relaţie misterioasă a cărei pricină este femeia. Un sentiment îmi şopti atunci că ar fi mai bine să ne ducem fiecare acasă.

— Domnule de Franchi, vreţi să ascultaţi de sfatul meu?
— În ce privinţă? Explicaţi-vă.
— Să nu mai mergem la D...
— De ce nu? N-a spus că ne aşteaptă? Sau, mai bine, nu i-aţi spus că aduceţi pe cineva cu dumneavoastră?
— Nu-i pentru aceasta.
— Atunci, pentru ce?
— Pentru că eu cred că ar fi mai bine să nu mai mergem...
— Totuşi, trebuie să aveţi o cauză că să vă schimbaţi aşa degrabă părerea. Adineauri insistaţi să mă luaţi cu sila şi acum...
— L-am întâlnit pe domnul de Chateau-Renaud.

— Cu atât mai bine. Se zice că e foarte amabil şi aş fi încântat să-l cunosc mai de aproape.

— Ei bine, fie! Dacă vreţi, să mergem. Coborârăm să ne luăm paltoanele.

Domnul D... şedea ca la doi paşi de Operă. Era timp frumos şi mă gândeam că aerul liber îl va mai linişti pe tovarăşul meu. Îi propusei să mergem pe jos.

El primi.

Capitolul XIII

În salon, găsirăm mai mulţi prieteni, vizitatori obişnuiţi ai foaierului de la Operă.

Prezentai pe de Franchi şi unora şi altora.

Zece minute după aceea intră şi D..., aducând cu sine buchetul de myosotis, care se demască cu un abandon şi o uşurinţă care indică mai întâi pe femeia frumoasă şi apoi pe femeia care era obişnuită cu astfel de apucături.

Prezentai pe de Franchi şi lui D...

— Acum, zise de B..., dacă toate prezentările s-au făcut, vă poftesc la masă.

— Prezentările s-au făcut, dar n-au venit încă toţi musafirii, răspunse D...

— Şi cine mai lipseşte?

— N-a venit încă domnul de Chateau-Renaud.

— Da, adevărat! Nu s-a luat el la rămăşag cu cineva? întrebă V...

— Da, un rămăşag pentru o cină de 12 persoane, că ne va aduce o doamnă.

— Şi cine este, întrebă buchetul de myosotis, această doamnă pe a cărei socoteală se fac astfel de rămăşaguri?

Mă uitai la de Franchi. Era calm în aparenţă, dar palid ca moartea.

— Zău, răspunse D... ar fi greu să vă numesc această mască, mai ales, probabil, că nu o cunoaşteţi. Este doamna...

Luis puse mâna pe braţul lui D...

— Domnule, îi zise el, în favoarea noii noastre cunoştinţe faceţi-mi o plăcere.

— Anume?

— Să nu numiţi persoana care trebuie să vină cu domnul de Chateau-Renaud: ştiţi că e măritată.

— Da, dar al cărei bărbat e la Smirna, în India, în Mexico, nu ştiu unde. Şi când bărbatul e aşa de departe, este ca şi când nu ar exista.

— Bărbatul ei se întoarce peste câteva zile. Îl cunosc, e un om foarte galant şi aş vrea, dacă e cu putinţă, să-l cruţ să nu afle că soţia sa a săvârşit o asemenea inconsecinţă.

— Atunci, domnul meu, scuzaţi-mă, spuse D..., nu ştiam că o cunoaşteţi pe această doamnă; eu mă îndoiam de căsătoria ei; dar fiindcă o cunoaşteţi, cunoaşteţi şi pe bărbatul ei... să întrebuinţăm cea mai mare discreţie. Domnilor şi d-nelor, de vine domnul Chateau-Renaud ori ba, de vine însoţit de cineva ori singur, de pierde ori nu rămăşagul său, vă rog să ţineţi în secret această aventură.

Toţi făgăduiră în unanimitate că nu vor trăda secretul.

— Mulţumesc, domnule, zise de Franchi lui D... dându-i mâna, vă asigur că aţi săvârşit acum o faptă demnă de un om galant.

Trecurăm în sala de mese şi fiecare se aşeză la locul său. Două locuri mai rămăseseră goale: locul domnului de Chateau-Renaud şi al însoţitoarei lui. Servitorul vru să le scoată tacâmurile.

— Aşteaptă, zise stăpânul casei, până la orele 4. Dacă nu vin până la 4, atunci să le scoţi. Orele 4 odată sunate, pariul e pierdut.

Nu luam ochii de pe Franchi, observam cum se uita la ceasornic, care arăta 3 şi 40.

— Mie nu-mi pasă, zise rizând D... e treaba lui Renaud; eu am potrivit ceasul după al său, ca să nu se plângă fiindcă a fost surprins.

— Ah, domnilor! zise buchetul de myosotis, pentru Dumnezeu, dacă nu e voie de vorbit despre Chateau-Renaud şi despre însoţitoarea lui, atunci nici să nu mai vorbim de dânşii; căci cădem în simboluri, alegorii, în enigme, ceea ce e foarte neplăcut.

— Aveţi dreptate, Est..., răspunse V..., sunt atâtea alte femei despre care putem să vorbim şi care aud foarte bucuros vorbindu-se de ele.

— În sănătatea acestor femei! strigă D...

Şi începură să umple paharele cu şampanie. Băgai de seamă că Luis abia atingea cu buzele paharul său.

— Beţi, beţi, îi zisei eu, nu vedeţi că nu va veni?

— E abia patru fără un sfert, răspunse el. La 4 fără cinci minute îl privii din nou şi:

— Noroc, îi zisei.

Luis luă paharul şi îl duse surâzând la buze.

Abia băuse jumătate, când se auzi un sunet de clopoţel.

— El e, îmi zise Luis.

— Da, dar fără dânsa, îi răspunsei eu.

— O să vedem.

Toată lumea era atentă şi o tăcere din cele mai adânci urmase zgomotoasei conversaţii de adineauri.

Atunci se auziră voci în anticameră.

D... se sculă să deschidă uşa.

— Am recunoscut vocea ei, îmi zise Luis, strângându-mi mâna cu putere.

— Haide, haide, curaj, fiţi bărbat îi răspunsei.

— Dar vă rog, doamnă, zicea D... în anticameră, vă asigur că suntem numai între amici.

— Intră, draga mea Emilia, zise domnul de Chateau-Renaud; nu te demasca, dacă vrei.

— Mizerabilul! murmură Luis de Franchi.

În aceeaşi clipă o femeie intră mai mult târâta decât condusă de D... şi de Chateau-Renaud.

— Patru fără trei minute, zise încet Chateau-Renaud domnului D...

— Foarte bine, ai câştigat.

— Încă nu, domnule, zise tânăra femeie îndreptându-se către Renaud şi ridicându-se în toată înălţimea ei; înţeleg acum insistenţa dumneavoastră. Aţi pariat că mă aduceţi aici să cinez, nu-i aşa?

Dar Renaud tăcu.

— Fiindcă omul acesta nu răspunde, îi zise ea, răspundeţi dumneavoastră, nu-i aşa că domnul Renaud pariase că mă aduce aici?

— Nu pot să vă ascund, doamna mea, că domnul de Chateau-Renaud mi-a dat această speranţă.

— Ei bine, domnul de Chateau-Renaud a pierdut, căci eu nu ştiam unde mă conduce, credeam că mă duce la una din prietenele mele şi, deoarece n-am venit de bunăvoie, domnul Chateau-Renaud trebuie, mi se pare, să fie lipsit de beneficiul rămăşagului său.

— Dar acum, că eşti aici, dragă Emilia, rămâi cu noi, spuse domnul Chateau-Renaud; o să stai, da? Uite, suntem o societate aleasă, bărbaţi cumsecade, femei vesele.

— Da, acum că sunt aici, voi mulţumi domnului, care mi se pare a fi stăpânul casei, de bună primire ce mi-a făcut-o, însă din nefericire nu pot răspunde graţioasei sale invitaţii, vreau să-l rog pe domnul Luis de Franchi să binevoiască a-mi acorda braţul şi a mă conduce acasă.

Luis de Franchi făcu numai o săritură şi se află între domnul Chateau-Renaud şi dânsa.

— Ah! Nu, doamnă, zise Renaud cu dinţii strânşi de mânie, eu v-am adus aici şi prin urmare, e datoria mea de a vă reconduce.

— Domnilor, zise necunoscută, sunteţi aici cinci bărbaţi şi mă încredinţez onoarei dumneavoastră. Veţi împiedica, sper, că nu cumva domnul de Chateau-Renaud să comită vreo violenţă.

— Bine, doamnă, zise iarăşi Renaud, sunteţi liberă; ştiu eu cui să-i cer satisfacţie.

— Dacă eu sunt acela, răspunse Luis de Franchi cu un aer foarte mândru, mă găsiţi mâine toată ziua în strada Helder No. 7.

— Foarte bine, domnule. Poate însă nu voi avea personal onoarea de a mă prezenta la dumneavoastră, dar sper că în locul meu veţi binevoi a primi pe doi din prietenii mei.

— Bine!

Şi amândoi ieşiră în mijlocul unei adânci tăceri.

— Ei bine, domnilor, zise Chateau-Renaud când uşa se închise după ei, am pierdut. Asta-i tot. Poimâine seară toţi câţi suntem aici ne întâlnim iarăşi la "Fraţii Provinciali".

Şi se aşeză la masă.

Totuşi, cu toate că domnul Renaud căută să reanime prin glumele sale conversaţia întreruptă, restul cinei fu destul de tăcut.

Capitolul XIV

Ziua următoare, mă aflam la 10 dimineaţa la uşa domnului de Franchi.

Cum urcam pe scară, întâlnii pe doi tineri care coborau; unul era un om de lume; celălalt, decorat cu Legiunea de onoare, părea, deşi îmbrăcat civil, a fi un militar.

Servitorul veni să-mi deschidă. Stăpânul său se afla la birou.

Era la o masă şi scria.

— Tocmai bine, zise el mototolind un bilet început, acest bilet era pentru dumneavoastră.

N-aţi întâlnit doi domni pe scară? Continuă Luis prezentându-mi un fotoliu.

— Ba da. Unul era decorat.

— Da.

— Mi-am închipuit că veneau de la dumneavoastră. Au venit din partea domnului de Chateau-Renaud?

— Sunt martorii lui.

— Ce dracu, a luat lucrul în serios?

— Nu putea să facă altfel, răspunse Luis. M-au rugat să le trimit doi din prietenii mei spre a se înţelege cu dânşii; atunci, m-am gândit la dumneavoastră.

— Sunt încântat că v-aţi adus aminte de mine, dar nu pot să mă duc singur la dânşii.

— O să rog şi pe un alt prieten, pe baronul Giordano Martelli, să vină la masă. Vom mânca împreună şi la 13 veţi avea bunătatea de a trece pe la aceşti domni, care mi-au promis că vor fi acasă până la 3. Iată numele şi adresele lor.

Luis îmi dădu două cărţi de vizită. Unul se numea baronul Rene de Chateau-Grand, celălalt domnul Adrian de Boissy. Cel dintâi stătea în str. Păcii No. 12. Al doilea, precum îmi închipuiam, făcea parte din armată, era locotenent de vânători africani şi locuia în strada Lille No. 20.

— Dar, ar trebui să ştim pentru ce vă bateţi, zisei eu. Nu putem lăsa oamenii să se omoare fără a şti măcar cauza luptei.

— Atunci, vă voi spune pe scurt istoria acestei neînţelegeri:

Sosind la Paris, unul dintre amicii mei, un căpitan de fregată, mă prezentă soţiei sale. Era foarte frumoasă, tânără; ea se întipări aşa de tare în inima mea, că, de teamă că nu cumva să mă amorezez de ea, abia mă mai duceam pe la dânşii.

Prietenul meu se plângea de indiferenţa mea şi atunci îi spusei sincer adevărul. El zâmbi, îmi întinse mâna şi mă invită la masă.

— "Dragă Luis, îmi zise la desert, plec peste trei săptămâni în Mexico; poate o să stau trei săptămâni, poate şase luni, poate şi mai mult. Noi, marinarii, cunoaştem câteodată ora plecării, însă niciodată ora întoarcerii. Îţi recomand pe Emilia în lipsa mea. Emilio, te rog să-l socoteşti pe Luis de Franchi ca fratele tău. "

Rămăsei împietrit. Nu ştiam ce să răspund şi, desigur, păream foarte prost viitoarei mele surori. Trei săptămâni după aceea, prietenul meu plecă într-adevăr.

Emilia stătea cu mama sa. De când mi-o recomandase bărbatul ei, ea devenise pentru mine o fiinţă sacră şi, cu toate că o iubeam mai mult decât s-ar cuveni unui frate, nu o priveam decât ca pe o soră.

Trecuseră şase luni.

Emilia tot la mama sa era; la plecare soţul ei îi recomandase să continue a primi musafiri. Prietenul meu nu se temea de nimic mai mult ca de reputaţia unui bărbat gelos: el o adora pe Emilia şi avea încredere în dânsa.

Acum vreo trei luni se prezentă şi domnul de Chateau-Renaud.

Credeţi în presimţiri, nu-i aşa? Ei bine, când l-am văzut am tresărit.

Şi pentru ce? Nici eu nu puteam să-mi dau seama. Mi se părea că Emilia îl primise cu o cochetărie neobişnuită. Poate că mă înşelam, dar vă spun drept, în fundul inimii mele nu încetasem de a o iubi pe Emilia şi eram gelos. Fiecare vineri era pentru mine un chin; atunci venea în vizită Renaud.

Domnul de Chateau-Renaud e cu adevărat un om galant, un leu, dar mi se părea că Emilia îl înălţa mai presus decât merita.

În curând băgai de seamă că eu nu eram singurul care observă această preferinţă a Emiliei pentru domnul Renaud; şi Giordano observase.

De atunci câştigasem un partizan şi mă hotărâi să-i vorbesc, la rândul meu şi Emiliei despre asta.

Dar, spre marea mea mirare, Emilia râse de observaţiile mele, zicând că eram nebun. Mă încăpăţânai.

Emilia îmi răspunse că n-are să mă asculte pe mine într-o astfel de afacere şi că un amorezat e totdeauna un judecător interesat.

— Aşa? Se vede că bărbatul ei îi destăinuise totul.

— De atunci, rolul meu de amant nenorocit şi gelos devenea din ce în ce mai ridicol şi aproape odios. Nu mă mai duceam la Emilia. Nici nu mai ştiam ce face.

Într-o zi mi-am pus în gând să-i scriu. O rugam, în numele onoarei ei compromise, în numele bărbatului său absent şi plin de încredere faţă de dânsa, să bage de seamă ce face. Ea nu-mi răspunse.

Câtva timp după aceea, auzii vorbindu-se în gura mare că Emilia era metresa lui Chateau-Renaud.

Ceea ce am suferit atunci e de nedescris.

Fratele meu o fi simţit reacţia durerii mele.

De atunci trecură vreo 12 zile şi între acestea aţi sosit şi dumneavoastră.

Tocmai în ziua când aţi venit la mine, primii o scrisoare anonimă, în care mi se dădea întâlnire la balul Operei spre a mi se da amănunte asupra unei prietene a mea.

Această prietenă era Emilia.

Trebuia s-o recunosc pe autoarea scrisorii prin buchetul său de violete.

Vă spun drept, ar fi trebuit să nu mă duc la acel bal, dar eram împins de fatalitate.

Şi m-am dus. L-am găsit pe dominoul meu la ora şi la locul indicat. Ea îmi afirmă din nou ceea ce auzisem, că Renaud era amantul Emiliei şi, fiindcă mă îndoiam, sau mai bine zis vroiam să mă îndoiesc de asta, ea îmi povesti că Renaud pariase că o va aduce pe Emilia să cineze la domnul D...

Soarta a făcut ca să-l cunoaşteţi pe domnul D..., să fiţi invitat la dânsul, să puteţi duce pe un prieten; să-mi propuneţi a veni şi eu şi să primesc.

Urmarea o ştiţi.

Acum, ce altceva pot face decât să aştept şi să primesc propunerile făcute?

— Vă expuneţi capriciului adversarului dumneavoastră

— Nu face nimic, Dumnezeu se va îngriji de mine.

Capitolul xv

În acest moment servitorul anunţă pe baronul Giordano Martelli.

Şi el era, ca şi Luis de Franchi, un tânăr corsican din provincia Sartenei. Servea în regimentul 11, unde ajunse căpitan la 23 ani. Se înţelege că era îmbrăcat civil.

— Ei bine, zise el după ce mă salută, lucrul a ajuns, totuşi, unde trebuia să ajungă şi, după cele ce-mi scrii tu, vei avea, după toată probabilitatea, vizita martorilor domnului Renaud peste zi.

— I-am primit, zise Luis.

Trecurăm în sala de mâncare şi nu mai vorbirăm de lucrul care ne întrunise.

Abia acum mă întrebă Luis cum am petrecut în Corsica şi îi povestii totul în amănunte.

În acest moment, când mintea tânărului de Franchi era ocupată de gândul că o să se bată cu Renaud, sentimentele de patrie şi familie îl impresionau mai mult.

De zece ori repetai ce spusese mama şi fratele lui. Era mai ales mişcat la auzul obiceiurilor adevărat corsicane ale lui Lucian şi a grijii pe care o întrebuinţase ca să împace pe Orlandi cu Colona.

Sună 12.

— Nu vă gonesc, domnilor, zise atunci Luis, dar cred că e timpul să vă duceţi la acei domni; întârziind mai mult, ar crede că am dat lucrului prea puţină importanţă.

— Acum, zisei lui de Franchi, trebuie să ştim ce armă doriţi: pistolul ori sabia?

— Mie mi-e totuna, v-am spus-o deja, că nu mă pricep nici la una nici la alta. De altminterea, lăsaţi să aleagă domnul de Chateau-Renaud. Poate că se simte el ofensat.

— Cine este ofensatul, se mai poate discuta. D-vs. N-aţi făcut altceva decât c-aţi dat braţul ce vi se cerea.

— Ascultaţi, îmi zise Luis, orice discuţie, după părerea mea, ar avea aerul că vrem să ne împăcăm.

— Asta e uşor de spus, dragul meu; vă periclitaţi viaţa şi ne lăsaţi nouă, faţă de familia dumneavoastră, responsabilitatea celor ce se vor întâmpla.

— Oh, cât despre aceasta puteţi să fiţi liniştiţi; eu cunosc foarte bine pe mama mea şi pe fratele meu. Ei vor întreba: "Luis s-a purtat ca un om galant? " şi după ce veţi fi răspuns: "Da", ei vor zice: "Foarte bine".

Ei bine, dacă vi se propune pistolul, primiţi-l.

— Asta e şi părerea mea, zise baronul.

— Fie şi pistolul, replicai eu, dacă sunteţi de această părere, dar pistolul e o armă ciudată.

— Am timp să mă deprind până mâine?

— Nu. Dar luând o bună lecţie de tir, poate aţi reuşi să vă apăraţi.

Luis zâmbi.

— Credeţi-mă, ceea ce mi se va s-a întâmpla mâine dimineaţă a fost scris de mult acolo sus şi orice am putea face, dumneavoastră. Şi eu, nu putem schimba nimic.

Atunci, noi îi strânserăm mâna şi plecarăm.

Mai întâi vizitarăm, naturalmente, pe acel Grand, care, după cum am mai spus, locuia în str. Păcii No. 12.

Uşa era închisă pentru ori şi cine altul care nu s-ar prezenta din partea lui de Franchi.

Noi furăm introduşi fără zăbavă. El vru să ne scutească de oboseală de a ne duce şi pe la domnul de Boissy, spunându-ne că se învoiseră ca cel dintâi la care am fi făcut vizita, să trimită după celălalt.

Domnul de Chateau-Grand trimise aşadar pe lacheul său să-l înştiinţeze pe domnul Adrian de Boissy că îl aşteptăm aici.

Domnul de Boissy sosi după 10 minute.

Aceşti domni nici nu-şi însuşiră dreptul de a alege arma; spada sau pistolul era totuna pentru domnul de Chateau-Renaud: lăsară pe domnul de Franchi să aleagă, sau, să aleagă soarta. Aruncară un ludovic în aer, faţa pentru spadă, iar coroana pentru pistol. Ludovicul căzu cu coroana la pământ.

Se decise că lupta să aibă loc mâine dimineaţă la orele 9, în pădurea Vincennes; că adversarii se vor aşeza la o distanţă de 20 de paşi: să se bată de trei ori din palme şi, la a treia oară să se tragă focurile.

Ne întoarserăm la de Franchi să-i împărtăşim răspunsul.

La ora 8 seară eram la domnul de Franchi spre a-l întreba de nu are vreo recomandare să-mi facă dar el mă rugă să aştept până în ziua următoare.

— Noaptea te sfătuieşte, zise el.

Ziua următoare, aşadar, în loc de a mă duce să-l iau la opt, oră tocmai potrivită ca să ajungem la 9 la faţa locului, mă dusei pe la 7 şi jumătate.

Îl găsii pe Luis în cabinetul său scriind.

La zgomotul pe care îl făcui intrând, el se întoarse.

Era foarte palid.

— Iertaţi-mă, îmi zise el, isprăvesc să scriu mamei. Şedeţi, luaţi un ziar.

Luai un ziar şi mă aşezam jos uitându-mă cu mirare la contrastul ce-l făcea acea paloare a tânărului cu vocea-i dulce, gravă şi dezmierdătoare.

Încercai să citesc, dar nu putui.

După cinci minute Luis isprăvise cu scrisul.

Şi sunând, îndată apăru servitorul.

— Iosef, nu sunt acasă pentru nimeni, nici pentru Giordano; dacă vine, pofteşte-l în salon; doresc să nu fiu întrerupt timp de zece minute, în întreţinerea mea cu domnul.

Servitorul închise uşa.

— Iată, iubite domnule Alexandru, Giordano e corsican şi are idei corsicane; aşadar, nu pot să mă încred într-însul, despre ceea ce doresc acum; îl voi ruga să tacă şi atâta tot; cât despre dumneavoastră. Trebuie să-mi făgăduiţi că veţi îndeplini punct cu punct instrucţiunile mele.

— Bucuros! Oare, nu-i asta datoria unui martor?

— Asta e o datorie cu atât mai reală, că aţi putea împiedica îndeplinind-o, o a doua nenorocire în familie.

— O a doua nenorocire? întrebai mirat.

— Uitaţi-vă, îmi zise el, citiţi ce scriu mamei mele.

Luai scrisoarea din mâinile lui de Franchi şi citi cu o uimire crescândă:

"Dragă mamă,

Dacă nu te-aş şti totodată tare ca o Spartană şi supusă ca o creştină, aş întrebuinţa toate mijloacele posibile pentru a te pregăti la evenimentul înspăimântător care te va izbi. Când vei primi această scrisoare, nu vei mai avea decât un singur fiu.

Lucian, fratele meu, va şti să-şi iubească mama pentru doi.

Alaltăieri am fost atins de o febră cerebrală, am dat prea putină atenţie primelor simptome; doctorul a sosit prea târziu. Buna mea mamă, nu mai am nici o speranţă, afară

dacă se întâmpla vreo minune şi ce drept am eu să aştept o astfel de minune din partea lui Dumnezeu?

Îţi scriu într-un moment lucid; dacă mor, această scrisoare va fi pusă la poştă un sfert de oră după moartea mea; căci în egoismul iubirii mele către tine, vreau să ştii că am murit nepărîndu-mi rău de altceva pe lumea întreagă decât de duioşia ta şi a fratelui meu. Adio, mamă.

Nu plânge; numai sufletul meu te iubea şi nu trupul şi oriunde ar merge sufletul meu, va continua să te iubească.

Adio, Lucian.

Nu părăsi niciodată pe mama noastră şi gândeşte-te că nu te mai are decât pe tine.

Fiul tău,
Fratele tău,
Luis de Franchi."

După ce citi aceste rânduri, mă întorsei spre dânsul.

— Ei bine, îl întrebai eu, ce înseamnă asta?

— Nu înţelegi?

— Nu.

— Eu voi fi omorât la ora 9 şi 10 minute.

— Veţi fi omorât?

— Da.

— Ce, sunteţi nebun? De ce să nutriţi un astfel de gând?

— Nu sunt nici nebun, nici nu nutresc gânduri himere. Dragul meu amic, eu am fost înştiinţat de aceasta, asta-i totul.

— Înştiinţat? De cine?

— Fratele meu nu v-a povestit că bărbaţii în familia noastră se bucură de un privilegiu deosebit?

— Ba da, răspunsei tremurând fără să vreau, el mi-a vorbit de nişte apariţii.

— Tocmai. Ei bine, tatăl meu mi-a apărut astă-noapte: de aceea eram atât de palid când aţi intrat, vederea morţilor face pe cei în viaţă să devină palizi.

Mă uitai la dânsul cu mirare, nu fără a resimţi totodată şi oarecare frică.

— Spuneţi că l-aţi văzut astă-noapte pe tatăl dumneavoastră?

— Da.

— Şi v-a vorbit?

— Mi-a anunţat moartea mea.

— Aş, o fi fost vreun vis teribil, spusei eu.

— De unde, e o teribilă realitate.

— Dormeaţi?

— Nu, vegheam... Poate nu credeţi că un tată mort poate să viziteze pe fiul său?

Aplecai capul, căci în fundul inimii mele şi eu credeam în această posibilitate.

— Şi cum s-a petrecut asta? întrebai eu.

— Ah! Doamne, într-un mod foarte simplu şi natural. Citeam, aşteptându-l pe tata. Căci ştiam că, de sunt în pericol, îmi va apare. La ora 12 lampă se stinse singură; uşa se deschise încetişor şi-mi apăru părintele meu.

— Şi cum? întrebai din nou.

— Ca şi când ar fi fost în viaţă: îmbrăcat în haina pe care o purta deobicei; numai, era cam palid şi ochii îi erau fără căutătură.

— Vai, Dumnezeule!

— Atunci, s-a oprit încetinel în faţa patului meu. Eu m-am sculat, rezemându-mă în coate.

— Fii binevenit, tată, îi zisei.

El se apropie mai mult, mă privi drept în ochi şi mi se părea că aceşti ochi atoni[2] se animau de sentimente părinteşti.

— Continuaţi... e ceva teribil!...

Atunci buzele i se mişcară şi, cu toate că vorbirea lui nu producea nici un sunet, le auzeam înăuntrul meu, clare şi tremurătoare, ca un ecou.

— Şi ce v-a spus?

— El mi-a zis:

— "Gândeşte-te la Dumnezeu, fiul meu!"

— Cum, o să fiu omorât în duel? întrebai eu. Văzui atunci lacrimi curgând din ochii lui nelucitori pe obrajii lui galbeni ca ceară.

— Şi la câte ceasuri? întrebai.

El arătă cu degetul pe ceasornic. Urmai direcţiunea indicată. Ceasul arăta 9 şi 10 minute.

— Bine, tată, îi răspunsei, fie după voia lui Dumnezeu. Părăsesc pe mama, e adevărat, dar vin spre tine.

Atunci, un palid surâs se arătă pe buzele lui şi, făcându-mi un semn de adio, se îndepărtă.

Uşa se deschise singură înaintea lui... Dispăru şi uşa se închise.

Această povestire era atât de simplă şi atât de firească, încât era evident că: sau scena pe care mi-o descrisese de Franchi avusese loc într-adevăr, sau că el era, în preocuparea spiritului său, jocul unei iluzii pe care o socotise că realitate şi care, prin urmare, era tot aşa de teribilă ca şi aceasta.

Îmi ştersei năduşeala de pe frunte.

— Acum, continuă Luis, îl cunoaşteţi pe fratele meu, nu-i aşa?

— Da.

— Ce credeţi că o să facă, când ar auzi că am căzut în duel?

— Va pleca îndată din Sullacaro să se răzbune asupra acelui care vă va fi omorât.

— Tocmai; şi, dacă e omorât şi el, mama o să rămână de trei ori văduvă, văduvă de bărbatul ei, văduvă de fiii ei.

— Da, pricep, e înspăimântător!

— Ei bine, trebuie să evităm aceasta. De aceea am scris acesta scrisoare. Crezând că am murit de febră cerebrală, fratele meu nu va fi necăjit pe nimeni şi mama se va mângâia mai uşor, lăsându-se în voia lui Dumnezeu. Numai...

— Numai... ce? Repetai eu.

— Oh, nu... zise Luis, sper că nu se va întâmpla.

Vedeam că răspundea unei frici personale şi nu insistai mai mult.

În acest moment uşa se deschise.

— Dragul meu de Franchi, zise baronul Giordano, ţi-am respectat dorinţa de a aştepta, cât timp era cu putinţă, dar e ceasul opt; trebuie să ne întâlnim cu ăia la 9; avem o leghe şi jumătate drum de făcut. Să plecăm.

— Eu sunt gata, prea iubitul meu prieten, îi zise Luis. Intră. Am spus deja domnului ce voiam să-i spun.

Şi-mi făcu semn cu degetul să tac.

— Cât te priveşte pe tine, continuă el întorcându-se spre masă şi luând o scrisoare închisă de acolo, iată ce-ţi dau. Dacă mi se întâmpla vreo nenorocire să citeşti biletul acesta şi te rog să te conformezi cu cele ce-ţi cer înăuntru.

— Bine.

— V-aţi luat armele?

[2] atoni - lipsiţi de vitalitate.

— Da, răspunsei eu, dar în momentul plecării am observat că unul din cocoaşe era stricat. Trecând pe la un magazin, o să cumpăr câte un pistol nou fiecărui adversar şi dumneavoastră

Luis se uită la mine surâzând şi-mi întinse mâna.

— Aveţi o trăsură, întrebă el, sau va trebui ca Iosef să se ducă după una?

— Am cupeul meu, zise baronul şi strângându-ne puţin, cred că vom avea loc toţi trei. De altminterea cum am şi întârziat puţin, vom merge mai bine cu caii mei decât cu caii unei trăsuri de piaţă.

— Hai să plecăm, zise Luis. Coborârăm; la uşă, Iosef ne aştepta.

— Să vin şi eu? întrebă el.

— Nu, Iosef, răspunse Luis, nu e de trebuinţă, n-am nevoie de d-ta.

Apoi, rămânând mai înapoi:

— Ţine, îi zise, punându-i în mână un rulou de aur, şi, de te-am supărat vreodată când eram necăjit, iartă-mă.

— O, domnule! Exclamă Iosef cu lacrimile în ochi, ce înseamnă asta?

— Taci, zise Luis, nu mai plânge!

Şi urcându-se în trăsură:

— Ce bun era servitorul ăsta, zise Luis aruncând o ultimă privire asupra lui Iosef şi dacă aţi vrea să-l luaţi în serviciul dumneavoastră, sau unul sau altul, v-aş fi recunoscător.

— Ce, îl dai afară? întrebă baronul.

— Nu răspunse zâmbind Luis, îl părăsesc, iată totul.

Ne oprirăm la un armurier, având tocmai timpul să luăm o cutie cu pistoale, iarbă de puşcă şi gloanţe; apoi o pornirăm din nou în goana cailor.

Capitolul XVII

Am ajuns la Vincennes la 9 fără 5 minute.

O altă trăsură şosea în acelaşi timp; trăsura domnului Chateau-Renaud.

Pătrunserăm în pădure prin două drumuri diferite. Vizitii trebuiau să ne ducă pe aleea principală.

Câteva clipe după aceea eram la locul întâlnirii.

— Domnilor, zise Luis coborând primul, o ştiţi prea bine, nu este nici o împăcare cu putinţă.

— Totuşi... spusei eu apropiindu-mă.

— O, dragul meu, aduceţi-vă aminte că după confidenţa ce v-am făcut-o, dumneavoastră Aveţi cel mai puţin dreptul să faceţi vreo propunere sau să primiţi vreuna.

Aplecai capul înaintea acestei voinţe absolute, care pentru mine era o voinţă supremă. Îl lăsarăm pe Luis aproape de trăsură şi înaintarăm spre domnii de Boissy şi de Chateau-Grand.

Baronul de Giordano ţinea în mână cutia cu pistoale.

Ne salutarăm.

— Domnilor, zise baronul de Giordano, în astfel de împrejurări, cum ne aflăm azi, complimentele cele mai scurte sunt cele mai bune, căci, dintr-o clipă într-alta putem fi deranjaţi. Noi eram însărcinaţi cu aducerea armelor, iată-le; examinaţi-le; acum le-am cumpărat şi vă dăm cuvântul de onoare că domnul Luis de Franchi nici nu le-a văzut.

— Acest cuvânt de onoare e inutil, domnilor, răspunse vicontele de Chateau-Grand; ştim prea bine cu cine avem a face.

Şi, luând un pistol, pe când domnul de Boissy luă pe celălalt, amândoi martorii încercară cocoaşele, examinând totodată calibrul.

— Acestea sunt nişte pistoale de tir ordinar, care n-au servit niciodată; acum e întrebarea dacă va fi nevoie de a se servi de dublul trăgaci?

— Dar, zise de Boissy, părerea mea e ca fiecare să facă cum îi va conveni mai bine şi după obiceiul lui.

— Fie, zise baronul Giordano. Toate şansele egale sunt plăcute.

— Atunci, îl veţi preveni pe domnul de Franchi şi noi îl vom preveni, din partea noastră, pe domnul de Chateau-Renaud.

— Ne-am învoit. Acum, domnilor, noi am adus armele, continuă baronul de Giordano, e rândul dumneavoastră să le încărcaţi.

Amândoi tinerii luară câte un pistol, măsurară riguros iarba de puşcă trebuincioasă, luară la întâmplare două gloanţe şi le împinseră în ţeava cu fierul.

În timpul acestei operaţiuni, la care am refuzat să iau parte, mă apropiai de Luis, care mă privi zâmbind.

— N-o să uitaţi nimic din cele ce v-am cerut? Mă întrebă el şi o să primiţi de la Giordano asigurarea pentru care îl rog în acel bilet, că nu va povesti nimic din cele întâmplate, nici mamei, nici fratelui meu. Îngrijiţi-vă ca nici ziarele să nu vorbească despre această afacere, sau de vor să publice ceva, să nu pună nume.

— Şi acum nutriţi acea teribilă convingere că duelul vă va fi fatal?

— Da, îmi răspunse el, sunt mai convins că niciodată, dar îmi veţi da dreptate, nu-i aşa, că mor într-adevăr ca un corsican?

— Liniştea dumneavoastră., iubitul meu de Franchi, e aşa de mare, că-mi dă speranţa că nu v-aţi convins prea bine.

Luis scoase ceasornicul.

— Mai am şapte minute de trăit, spuse el, iată ceasul meu; păstraţi-l, vă rog, ca amintire de la mine; este excelent.

Luai ceasul, strângând mâna lui de Franchi.

— În opt minute, îi zisei eu, am nădejdea să vi-l înapoiez.

— Să nu mai vorbim despre aceasta: iată că se apropie domnii.

— Domnilor, zise vicontele de Chateau-Grand, trebuie să fie pe aici un luminiş pe care l-am descoperit anul trecut pentru mine însumi; vreţi să-l căutăm? Ar fi mai bine decât în drum, unde am putea fi văzuţi şi deranjaţi.

— N-aveţi decât să ne conduceţi, domnule, zise baronul Giordano Martelli; noi vă urmăm.

Vicontele mergea înainte şi noi îl urmam formând două grupuri deosebite. În curând, într-adevăr, ne găsirăm la 30 de paşi, în mijlocul unui luminiş; terenul, care desigur fusese altădată locul unei bălţi, părea potrivit ca să servească de teatru al unei scene de felul acesta.

— Domnule Martelli, zise vicontele, vreţi să măsurăm paşii?

Baronul răspunse printr-un semn de afirmaţie şi, aşezându-se lângă domnul de Chateau-Grand, măsurară vreo 20 de paşi ordinari.

Atunci mă aflam iarăşi singur cu domnul de Franchi.

— Apropo, îmi zise el, veţi găsi testamentul meu pe masă, unde m-aţi surprins scriind.

— Bine, îi răspunsei, fiţi liniştit.

— Domnilor, la locurile dumneavoastră., zise vicontele.

— Sunt gata, răspunse Luis. Adio, amice! Vă mulţumesc de oboseala pe care v-am cauzat-o fără a număra, adăugă cu un zâmbet melancolic, pe aceea care vă voi cauza-o încă.

Îi luai mâna. Era rece, dar fără agitaţie.

— Uitaţi, îi zisei eu, de apariţia de astă-noapte şi ochiţi cât mai bine.

— Vă aduceţi aminte de *Freyschutz-ul*?

— Da.

— Ei bine, atunci ştiţi că fiecare glonte îşi are destinaţia lui... Adio.

Întinse mâna baronului Giordano, care ţinea în mână pistolul ce îi era desemnat; îl luă şi fără a se uita la el, se aşeză la locul lui, indicat printr-o batistă.

Domnul Chateau-Renaud luase deja poziţie.

Se făcu o scurtă tăcere, pe când cei doi tineri salutară pe martorii lor, apoi pe aceia ai adversarului lor şi, în fine, se salutară şi ei înşişi.

Domnul de Chateau-Renaud părea cu totul obişnuit cu astfel de afaceri şi zâmbea ca un om sigur de reuşită. Poate ştia de altminterea că Luis punea pentru prima oară mâna pe un pistol.

Luis era liniştit şi rece. Frumosul lui cap avea aerul unui bust de marmură.

— Ei bine, domnilor, zise Renaud, vedeţi, noi aşteptăm.

Luis îmi aruncă o ultimă privire şi apoi zâmbind îşi ridică ochii spre cer.

— Atunci, domnilor, zise Chateau-Grand, pregătiţi-vă.

Apoi bătând din palme, numără:

— Unu... doi... trei...

Amândouă împuşcăturile se auziră deodată.

În aceeaşi clipă îl văzui pe Luis de Franchi învârtindu-se de două ori pe loc şi căzând într-un genunchi.

De Chateau-Renaud rămăsese în picioare. Numai redingota[3] îi fusese atinsă de glonte. Mă repezii la Luis.

— Sunteţi rănit? îi zisei.

El încercă să-mi răspundă, dar în zadar: un fel de spumă sângeroasa îi apăru pe buze.

În acelaşi timp lăsă să cadă pistolul şi se apucă cu mâna de partea dreaptă a pieptului.

Abia se zărea acolo, pe redingotă, o gaură de grosimea degetului mic.

— Domnule baron, strigai, alergaţi la cazarmă şi aduceţi pe chirurgul regimentului.

Dar de Franchi îşi reculese puterile şi, oprindu-l pe Giordano, îi făcu semn că toate acestea ar fi în zadar.

Şi în acelaşi timp căzu pe al doilea genunchi. La fiecare respiraţie a muribundului, sângele ţâşnea din amândouă rănile.

Era evident că rana era mortală.

— Domnule de Franchi, zise vicontele de Chateau-Grand, suntem dezolaţi, credeţi-ne, de rezultatul acestei nenorocite afaceri şi sperăm că nu aveţi nici o ură către domnul de Chateau-Renaud.

— Da, da, şopti rănitul, da, l-am iertat... dar să plece... să plece...

Apoi se întoarse anevoie către mine:

— Aduceţi-vă aminte de făgăduinţa dumneavoastră, îmi zise.

— O! Vă jur că va fi îndeplinită.

— Şi acum, zise iarăşi zâmbind, uitaţi-vă la ceasornic.

Şi căzu suspinând greu.

Mă uitai la ceas: era tocmai 9 şi 10 minute.

Apoi privii pe Luis de Franchi: sărmanul încetase din viaţă.

Duserăm cadavrul acasă, şi, pe când baronul de Giordano se ducea să declare cazul comisarului de poliţie al cartierului respectiv, îl aşezai, cu Iosef, pe defunct în odaie.

Sărmanul băiat plângea amar.

Intrând în odaie ochii mi se îndreptară fără voia mea spre ceasornic. Era şi aici 9 şi 10 minute.

Poate nu fusese întors şi se oprise tocmai la acea oră?!...

Un moment după aceea baronul Giordano intră cu oamenii justiţiei, care, preveniţi de dânsul, veneau să sigileze locuinţa.

---

[3] redingotă - haină bărbătească (de culoare neagră) cu poale lungi, încheiată cu două rânduri de nasturi.

Baronul vru să trimită scrisori amicilor şi cunoscuţilor, dar îl rugai să citească mai întâi biletul pe care i-l dăduse Luis de Franchi când am plecat.

În această scrisorică Luis îl ruga să ascundă cauza morţii sale lui Lucian; să fie înmormântat fără pompă şi fără nici un zgomot.

Baronul Giordano făgădui că va îndeplini toate aceste detalii şi eu mă dusei îndată să fac o vizită domnilor de Boissy şi de Chateau-Grand, spre a-i ruga să păstreze tăcerea asupra nenorocirii şi a-i ruga să-l invite pe domnul de Chateau-Renaud să părăsească Parisul, cel puţin pentru câtva timp.

Ei îmi făgăduiră că îmi vor îndeplini dorinţa cât vor putea şi pe când se duceau la domnul de Chateau-Renaud, dusei la poştă scrisoarea care anunţa doamnei de Franchi că fiul ei murise de febră cerebrală.

Capitolul XVIII

Contrar obiceiului în asemenea împrejurări, duelul nu provocă aproape nici un zgomot.

Chiar ziarele, aceste zgomotoase şi false trompete ale publicităţii, tăcură.

Numai câţiva prieteni intimi însoţeau corpul nenorocitului tânăr la cimitir. Însă, oricât îl rugau pe Renaud să părăsească Parisul, el refuza cu încăpăţânare.

Mă gândeam să trimit şi eu o scrisoare din partea mea familiei de Franchi, căci, deşi scopul era bun, acea minciună din scrisoarea lui Luis către o mamă şi un frate îmi displăcuse.

Dar nu o făcui ca să nu fiu acuzat de indiferenţă sau de nerecunoştinţa.

Cinci zile după acel eveniment, pe la orele unsprezece seara, lucram la biroul meu, singur şi într-o dispoziţie de spirit destul de urâtă, când intră servitorul, închizând iute uşa şi cu voce tremurândă îmi zise că domnul de Franchi doreşte să-mi vorbească.

Mă întorsei şi mă uitai la dânsul: era foarte palid.

— Ce trăncăneşti acolo, Victor? îl întrebai eu.

— O, domnule, nici eu nu ştiu, într-adevăr...

— Despre care domn de Franchi îmi vorbeşti, spune?

— Apoi, de prietenul dumneavoastră., pe care l-am văzut venind de două-trei ori pe aci...

— Ce, eşti nebun? Nu ştii că am avut nenorocirea să-l pierdem? Sunt cinci zile de atunci.

— Da, domnule, tocmai de aceea sunt aşa de emoţionat, zăpăcit... El a sunat... Eram în anticameră... M-am dus să deschid... îndată m-am dat înapoi când l-am văzut... Atunci a intrat, a întrebat dacă domnul e acasă şi i-am răspuns că da; apoi a mai adăugat: Du-te spune-i domnului d-tale că domnul de Franchi doreşte să-i vorbească; şi aşa am venit.

— Nu se poate, eşti nebun, dragul meu, desigur că anticamera era rău luminată şi n-ai văzut bine... Oi fi fost încă somnoros şi n-ai auzit ceea ce trebuia... Du-te înapoi şi roagă-l încă odată să-şi spună numele său.

— Degeaba m-aş duce; vă jur că nu mă înşel. Am auzit şi am văzut foarte bine.

— Atunci spune-i să intre.

Victor se întoarse tremurând către uşă, o deschise şi, de frică, din odaia mea strigă: "Să binevoiască domnul a intra!".

Îndată auzii, deşi erau covoare pe jos, nişte paşi care traversau salonul şi care se apropiau de birou; apoi, aproape în aceeaşi clipă îl văzui la uşă pe domnul de Franchi.

Mărturisesc că la început m-a cuprins spaima. Mă sculai şi făcui, fără să vreau, un pas îndărăt.

— Iertaţi că vă deranjez la asemenea oră, îmi zise domnul de Franchi, dar am sosit, sunt abia 10 minute şi înţelegeţi foarte bine că n-am vrut să aştept până mâine ca să vă vorbesc.

— O, Lucian! strigai îmbrăţişându-l; cum, dumneavoastră? Dumneavoastră? Şi câteva lacrimi îmi scăpară din ochi.

— Da, îmi răspunse, eu sunt.

Socotii timpul trecut; scrisoarea mea abia putuse să ajungă în momentul de faţă, nu la Sullacaro, ci abia la Ajaccio.

— Dar, cum, atunci nu ştiţi nimic?

— Ştiu toate, îmi răspunse.

— Victor, spusei către slugă, lasă-ne singuri, sau mai bine întoarce-te după un sfert de oră ca să ne serveşti la masă. Lucian, nu-i aşa, o să mâncaţi cu mine şi veţi dormi aici?

— Primesc, da, îmi zise, căci n-am mâncat din Auxerre. Apoi deoarece nimeni nu mă cunoştea, sau mai bine, adăugă cu un zâmbet de tristeţe, deoarece toată lumea credea a recunoaşte în mine pe fratele meu, nimeni n-a vrut să-mi deschidă şi am plecat de acasă lăsând lumea în plină revoluţie.

— Într-adevăr, iubitul meu Lucian, asemănarea dumneavoastră cu domnul Luis e aşa de mare, încât eu însumi, adineauri, am rămas înmărmurit când v-am văzut.

— Cum! strigă de colo Victor, care nu plecase încă, cum, domnule e fratele...

— Da, da, dar pleacă şi serveşte-ne cum ţi-am spus.

Victor ieşi. Noi rămaserăm singuri, îl luai pe Lucian de mână, îl invitai să stea pe o canapea şi mă aşezai lângă dânsul.

— Dar, îi zisei, din ce în ce mai mirat de a-l vedea, cum? Poate eraţi pe drum când aţi primit ştirea?

— Nu, eram la Sullacaro.

— Nu se poate! Scrisoarea fratelui dumneavoastră Abia a putut sosi acum...

— Ah, se vede că aţi uitat acea baladă a lui Burger, dragul meu Alexandru: *morţii merg mai repede decât vii*...

Tremuram.

— Ce vreţi să spuneţi cu aceasta? Explicaţi-mi şi mie. Nu vă înţeleg deloc.

— Se vede că aţi uitat de apariţiile de care v-am povestit?

— L-aţi văzut pe Luis? întrebai mirat.

— Da, l-am văzut.

— Şi când?

— În noaptea de 16 spre 17.

— Şi v-a povestit cele întâmplate?

— Toate!

— V-a spus că murise?

— Mi-a spus că a fost omorât: morţii nu mint.

— V-a spus şi cum?

— Da, în duel.

— Şi de cine?

— De domnul de Chateau-Renaud!

— Nu, zău, spuneţi drept, aţi aflat asta prin altă cale!

— Nu credeţi că am venit să glumesc.

— Atunci, iertaţi! Dar, într-adevăr, ceea ce îmi destăinuiţi e atât de straniu şi tot ce vi se întâmpla dumneavoastră Şi fratelui dumneavoastră E atât de afară de legea naturii...

— Şi nu vreţi să credeţi că este aşa? Pricep. Dar, uitaţi-vă, îmi zise, desfăcându-şi cămaşa şi arătându-mi o pată, marca albastră de pe pieptul său, sub a şasea coastă, în partea dreaptă, acum credeţi?...

— Cred, strigai, e adevărat, tocmai în acest loc a fost străpuns fratele dumneavoastră

— Şi glonţul a ieşit pe aici, aşa e?... continuă Lucian, punând mâna pe şoldul stâng.
— E minunat lucru!
— Şi acum, vreţi să vă spun la ce oră a murit?
— Să vedem!
— La 9 şi 10 minute.
— Iată, Lucian, povestiţi-mi mai bine toate cu de-amănuntul; nu sunt capabil să vă pun întrebări, sunt zăpăcit când ascult aceste povestiri fantastice: vă ascult.

Capitolul XIX

Lucian se rezemă cu totul de fotoliu şi uitându-se fix la mine, începu:
— Lucrul e cât se poate de simplu. Ziua în care fratele meu a fost omorât, ieşisem dis de dimineaţă, călare, să văd ce mai fac păstorii noştrii pe la Carboni, când, în momentul în care mă uitam la ceasornic şi mă pregăteam a-l pune înapoi în buzunar, simţii o atât de puternică zguduitură în coaste, încât căzui leşinat. Când mi-am venit în fire, eram culcat jos la pământ, în braţele lui Orlandi, care îmi stropea faţa cu apă. Calul meu era departe cam la vreo patru paşi, cu botul întins spre mine şi necheza.
— "Ce s-a întâmplat, întrebă Orlandi?
— Nici eu nu ştiu, îi răspunsei, n-ai auzit vreo detunătură?
— Eu, nu!
— Mi se pare că am primit un glonte în coaste."
Şi îi arătai locul, unde simţeam durere.
— "Mai întâi de toate, reluă el, nu s-a tras nici cu puşca, nici cu pistolul; apoi nu aveţi gaură în redingotă.
— Atunci, îi răspunsei, trebuie ca fratele meu să fi fost omorât.
— Ah, asta, zise el, e altceva. "
Deschisei redingota şi îi arătai semnul pe care vi l-am arătat adineauri; la început era viu şi parcă sângera.
Acum nu ştiam ce să fac; voiam să mă întorc acasă, căci mă simţeam aşa de slab prin dubla durere morală şi fizică pe care o simţeam, dar mă gândii la mama, ea nu mă aştepta decât pentru cină, ar fi trebuit să-i dau un motiv oarecare şi nu găseam nici unul.
Pe de altă parte, nu voiam, înainte de a fi pe deplin sigur, să-i anunţ moartea fratelui meu.
Îmi urmai deci drumul şi mă întorsei abia pe la şase seara.
Mama mă primi ca de obicei; era evident că nu ştia nimic.
După cină mă urcai în odaia mea.
Trecând prin coridor, vântul stinse lumânarea.
Eram cât p-aci să mă cobor ca să o reaprind, când, prin crăpăturile uşii, zării lumină în odaia fratelui meu.
Mai întâi credeam că Griffo avusese treabă acolo şi uitase lampa aprinsă.
Împinsei uşa. O lumânare ardea lângă patul lui Luis, şi, pe pat, el stă culcat, gol şi sângerând.

Mărturisesc că am rămas înmărmurit de frică; apoi m-am apropiat.

Îl atinsei. Era rece.

Primise un glonte în piept, tocmai în acelaşi loc unde simţisem o zguduitură şi câteva picături de sânge îi picurară din rana deschisă.

Nu mă mai îndoiam: fratele meu fusese omorât.

Căzui în genunchi şi, rezemându-mă cu capul de pat, cu ochii închişi, îmi făcui rugăciunea.

Când isprăvii şi mă uitai împrejur, mă aflam într-un adânc întuneric. Lumânarea se stinsese, viziunea dispăruse.

Degeaba pipăii patul; era deşert.

Cred că sunt tot atât de curajos ca şi un altul, dar, când am ieşit din casă pe dibuite, mi se făcuse părul măciucă şi asudăm straşnic.

Coborâi să iau altă lumânare; mama mă văzu şi scoase un ţipăt.

— Ce ai? Mă întrebă, de ce eşti aşa de palid?

— N-am nimic, îi răspunsei.

Şi luând un alt sfeşnic, mă întorsei în odaia fratelui meu...

Lumânarea dispăruse şi în pat nu era nici o urmă că s-ar fi culcat cineva.

Pe podea, pe jos, se află cea dintâi luminare cu care venisem, o aprinsei din nou.

Eram convins că la 9 şi 10 minute dimineaţa fratele meu fusese omorât. Intrai în odaia mea şi mă culcai foarte agitat.

Se înţelege, am stat mult până să adorm; în sfârşit oboseala mă învinse şi adormii.

Atunci văzui în vis toată întâmplarea; l-am văzut şi pe omorâtor, i-am auzit şi numele; el se numeşte de Chateau-Renaud.

— Toate acestea sunt adevărate, din nenorocire, răspunsei eu, după ce Lucian isprăvi istorisirea, dar ce vreţi să faceţi la Paris?

— Vreau să omor pe omorâtorul fratelui meu.

— Să-l omorâţi?...

— Să nu credeţi că-l voi omorî după obiceiul corsican, din dosul unui gard; nu, nu, ci după obiceiul francez, cu mănuşi albe, cu plastron[4] şi manşete.

— Şi doamna de Franchi ştie că aţi venit la Paris cu această intenţie?

— Da.

— Şi v-a lăsat să plecaţi?

— Da, m-a sărutat pe frunte şi mi-a spus: "Du-te! " Nu uitaţi că mama mea e o adevărată corsicană.

— Dar fratele dumneavoastră Nu vroia să fie răzbunat.

— Ei bine, zise Lucian zâmbind cu amărăciune, şi-o fi schimbat părerea dincolo de mormânt.

În acest moment, servitorul ne aduse cina şi ne aşezarăm la masă.

Lucian mânca ca şi când n-ar avea nici o grijă.

După cină îl însoţii în odaia sa. Îmi mulţumi, îmi strânse mâna şi-mi ură noapte bună.

Asta-i liniştea acelora care iau o decizie neclintită.

Ziua următoare veni la mine, îndată ce servitorul îi spuse că îi stau la dispoziţie.

— Aţi vrea, îmi zise el, să mă însoţiţi până la Vincennes. Vreau să mă rog pe locul crimei; dacă n-aveţi timp, mă duc singur.

— Cum singur? Cine vă va arăta locul?

— Lăsaţi că-l găsesc eu, nu v-am spus că l-am văzut în vis?

Mă făcuse curios.

— Bine, vă însoţesc.

— Atunci grăbiţi-vă; până atunci o să-i scriu lui Giordano, îi daţi voie servitorului să ducă scrisoarea?

— Poftiţi!

[4] plastron - piepţii scrobiţi ai unei cămăşi bărbăteşti; bucată de piele groasă cu care cei care fac scrimă îşi acoperă pieptul.

— Mulţumesc.

Ieşi şi se întoarse peste 10 minute cu o scrisoare pe care o încredinţa servitorului meu.

Trimisesem după o cabrioletă[5] urcarăm amândoi înăuntru şi pornirăm spre Vincennes.

Când am ajuns la cotitură drumului:

— Nu-i aşa că suntem aproape? întrebă Lucian.

— Da, mai avem cam 20 de paşi.

— Am ajuns, zise apoi tânărul că şi când ar fi vrut să oprească cabrioleta.

Şi aşa era.

Lucian intră fără codeală în pădure, ca şi când ar fi venit deja de mai multe ori. Se duse de-a dreptul la luminiş, şi, ajungând la locul sinistru, se opri un moment; apoi înaintând până la locul unde căzuse fratele său, se aplecă şi zări o pată de sânge.

— Iată locul, exclamă el. Şi sărută locul.

Apoi se sculă şi cu mânie se uită la locul de unde de Chateau-Renaud trăsese asupra victimei sale, apoi zise:

— Uitaţi-vă, aici o să zacă el mâine.

— Cum? întrebai, mâine?

— Da, sau e laş şi se va retrage, sau îmi va da revanşa mâine.

— Dar, iubite Lucian, îi zisei, ştiţi foarte bine că duelul în Franţa nu putea să sfârşească altfel; domnul Renaud s-a bătut cu fratele dumneavoastră pe care îl provocase, dar cu dumneavoastră n-are nici o treabă.

— Ei aş! Domnul de Chateau-Renaud a avut dreptul să provoace pe fratele meu, care oferise braţul unei femei, pe care el o înşelase. Domnul de Chateau-Renaud l-a ucis pe fratele meu, care nu trăsese niciodată cu pistolul; l-a ucis ca şi când ar fi tras într-un animal, care nu se putea apăra şi eu nu am dreptul să-l provoc pe domnul de Chateau-Renaud?

Nu ştiam ce să-i răspund...

— De altfel, continuă el, pe dumneavoastră Nu vă priveşte, fiţi liniştit.

Azi dimineaţă i-am scris lui Giordano şi când ne vom întoarce la Paris, afacerea va fi aranjată. Credeţi oare că domnul Renaud îmi va respinge propunerea?

— Atunci e bine. Haideţi să mâncăm ceva.

Ne întoarserăm pe aleea principală şi ne suirăm în cabrioletă.

— Birjar, str. Rivoli, zisei eu.

— Nu, se împotrivi Lucian, să veniţi la mine... Birjar, du-ne la *Café de Paris*. Nu mânca de obicei fratele meu acolo?

— Cred că da.

— Acolo trebuie să mă întâlnesc cu Giordano.

— Atunci să mergem.

O jumătate de ceas după aceea eram la uşa restaurantului.

Capitolul xx

Moartea tânărului de Franchi se răspândise pretutindeni în oraş, poate nu cu toate amănuntele şi apariţia lui Lucian îi înmărmuri pe toţi.

Cerui o cameră. Ni se dădu camera din fund.

Lucian se apucă să citească ziarele cu o răceală care părea mai mult o nesimţire.

[5] cabrioletă - trăsurică uşoară, cu două roţi.

Pe la mijlocul prânzului intră Giordano.

Cei doi tineri nu se mai văzuseră de vreo patru-cinci ani; totuşi, o simplă strângere de mână, fu singurul semn de amiciţie.

— Totul s-a aranjat, zise el.

— Domnul de Chateau-Renaud a primit?

— Da, dar cu condiţia ca după aceea să nu-l mai supere nimeni.

— Oh, să nu-i fie frică. Eu sunt cel din urmă de Franchi. Cu cine aţi vorbit, cu dânsul sau cu martorii?

— Cu dânsul!... S-a însărcinat să-i înştiinţeze pe domnii de Chateau-Grand şi de Boissy. Armele, ora, locul, rămân aceleaşi.

— Foarte bine... poftiţi la masă.

Baronul se aşeză şi vorbirăm despre alte lucruri.

După dejun, Lucian ne rugă să-l prezentăm comisarului de poliţie care sigilase apartamentul lui Luis, ca pe legitimul proprietar al casei unde locuise fratele său. El vroia să petreacă în aceeaşi odaie noaptea ce-i mai rămânea până la răzbunare.

Aproape toată ziua fu ocupat şi abia pe la cinci seara putu să intre în apartamentele fratelui său. Îl lăsarăm singur, vroiam să-i respectăm durerea.

Trebuia să ne întâlnim ziua următoare cu dânsul la ceasurile 8. Îmi recomandă să avem aceleaşi pistoale şi chiar dacă ar fi fost vândute, să le răscumpărăm.

Ziua următoare, la 8 fără un sfert, eram la Lucian.

Când intrai, el se află tocmai la aceeaşi masă unde îl găsisem şi pe fratele său scriind. Surâdea, deşi era foarte palid.

— Sper că-i anunţaţi o ştire mai puţin dureroasă ca ştirea dată acum 8 zile de fratele dumneavoastră

— Îi anunţ că se poate ruga în linişte pentru fiul său şi că e răzbunat.

— Cum puteţi vorbi cu atâta încredere?

— Fratele meu nu v-a vestit moartea sa? Eu v-o vestesc pe aceea a lui de Renaud.

Se sculă şi atingându-mă la tâmplă zise:

— Iată, aici o să-l atingă glontele.

— Şi dumneavoastră?

— Pe mine nu mă va atinge deloc!

— Dar aşteptaţi cel puţin să începeţi duelul, înainte de a trimite această scrisoare.

— Nu e necesar să aşteptăm atâta. Sună şi când apăru servitorul, îi spuse:

— Iosef, du această scrisoare la poştă. După aceea sosi şi Giordano şi plecarăm. Lucian se grăbea într-atâta încât ajunserăm acolo cu 10 minute înainte de ora hotărâtă.

Adversarii sosiră la 9 punct. Erau călări, urmaţi de câte un servitor, tot călare.

Domnul de Chateau-Renaud ţinea mâna în haină, aşa că mi se părea că are braţul legat.

La 20 de paşi de noi, ei descălecară şi aruncară hăţurile servitorilor lor.

Domnul de Chateau-Renaud rămase în urmă, privindu-l pe Lucian. Cu toate că eram departe de el, observai că se îngălbenise. Ne întoarse spatele şi cu biciuşca se apucă să taie iarba.

— Iată-ne, ziseră domnii de Chateau-Grand şi de Boissy. Ne cunoaşteţi condiţiunile. Acest duel este ultimul şi domnul de Chateau-Renaud nu va avea să răspundă de dublul rezultat.

— Bine, răspunserăm Giordano şi eu.

Şi Lucian se înclină în semn de aprobare.

— Aveţi arme, domnilor? întrebă vicontele de Chateau-Grand.

— Aceleaşi.

— Sunt necunoscute domnului de Franchi?

— Mai mult decât domnului Renaud. Domnul Renaud s-a mai servit odată de ele. Domnul de Franchi nici nu le-a văzut.

— Foarte bine, domnilor. Vino, Chateau-Renaud.

Îndată ne înfundarăm în pădure fără a scoate un cuvânt; fiecare simţea că se va petrece ceva nu mai puţin înfricoşător ca prima oară.

Ajunserăm la luminiş.

Domnul de Chateau-Renaud se stăpânea; părea foarte liniştit. Dar cei ce-l văzuseră la prima întâlnire, puteau să observe deosebirea.

Din când în când arunca câte o privire spre Lucian şi această privire era expresia unei nelinişti, care semăna cu frica.

Pe când se încărcau pistoalele, trase în sfârşit mâna din redingotă, care îi era legată cu o batistă udă.

Lucian aştepta cu ochiul calm şi fix ca un om care e sigur de răzbunarea sa.

Fără să-i fi arătat cineva locul, el se opri pe locul unde stătuse fratele său, ceea ce îl sili fireşte, pe domnul Renaud să se îndrepte spre locul ce-l ocupase şi data trecută.

Lucian primi arma cu un zâmbet de bucurie.

Domnul de Chateau-Renaud din palid ce era se făcu vânat; apoi puse mâna la cravată, ca şi când aceasta l-ar fi înnăbuşit.

Nu-şi poate închipui nimeni teroarea ce m-a cuprins, când văzui că acest tânăr frumos, bogat, elegant, care, deunăzi credea că mai are mulţi ani de trăit şi care azi, cu sudoarea pe frunte, cu frica în inimă, se simţea osândit.

— Sunteţi gata, domnilor? întrebă de Chateau-Grand.

— Da, răspunse Lucian.

Şi domnul de Chateau-Renaud răspunse printr-un semn afirmativ.

Eu nu vroiam să fiu de faţă la această scenă mişcătoare şi mă întorsei cu spatele.

Când auzii bătaia din palme şi cele două detunături, mă întorsei.

Domnul de Chateau-Renaud era lungit la pământ, mort; căzuse fără nici un suspin, fără nici o vorbă.

Mă apropiai de dânsul. Glonţul îi pătrunsese în tâmplă, în locul arătat de Lucian.

Apoi alergai la Lucian. Când mă văzu lăsă să-i cadă pistolul şi aruncându-se în braţele mele exclamă:

— Ah, fratele meu, fratele meu...

Şi plânse că un copil.

Erau cele dintâi lacrimi pe care tânărul Lucian le vărsa în viaţa sa.

Sfârşit

* * *

Versiune e-book realizată după: Editura Ro Princeps

Textul acestui roman reproduce versiunea apărută la tipografia ziarului "UNIVERSUL" - Bucureşti 1907, cu ortografia actualizată.

* * *

Scanat de geocv, corectat de p1710 (v2.0), aprilie, 2010.

* * *

O formatare unitară făcută de BlankCd. Pentru a fi evidenţiată de alte formatări, fiecare volum va purta pe lângă numele fişierului şi menţiunea: [v. BlankCd]. În aceeaşi formatare unitară veţi mai putea citi:

- Alexandre Dumas — Cavalerul Reginei [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas — Cei Patruzeci şi Cinci vol.1 [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas — Cei Patruzeci şi Cinci vol.2 [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas — Cei trei muşchetari [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas — Contele de Monte-Cristo vol.1 [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas — Contele de Monte-Cristo vol.2 [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas — Contele de Monte-Cristo vol.3 [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas — După douăzeci de ani [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas — Familia de'Medici [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas — Laleaua neagră [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas — Marchiza de Brinvilliers [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas — Masca de fier [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas — Mână de mort [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas — Otrava şi pumnalul familiei Borgia [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas — Robin Hood [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas — Vicontele de Bragelonne vol.1 [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas — Vicontele de Bragelonne vol.2 [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas — Vicontele de Bragelonne vol.3 [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas — Vicontele de Bragelonne vol.4 [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas-fiul — Dama cu camelii [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas — Cele două Diane [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas — Doctorul misterios vol.1[v. BlankCd]
- Alexandre Dumas — Doctorul misterios vol.2 — Fiica marchizului [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas — Nero şi Acteea [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas — Răzbunatorul [v. BlankCd]

În pregătire:

- Alexandre Dumas — Cezar [v. BlankCd]

Notă: Dacă ţi-a plăcut formatarea şi îţi lipseşte una sau mai multe cărţi formatate unitar, le poţi găsi (cu ctrl+click-stânga) aici.

Atenţie: Pentru a vă deplasa mai uşor prin e-book, plasaţi cursorul mouse-ului în Cuprins e-book pe un anumit capitol, apoi apasaţi tasta ctrl apoi click-stânga.

Cuprins e-book Răzbunătorul:

Capitolul I..... - 1 -

Capitolul II..... - 4 -
Capitolul III..... - 5 -
Capitolul IV..... - 7 -
Capitolul V..... - 8 -
Capitolul VI..... - 12 -
Capitolul VII..... - 13 -
Capitolul VIII..... - 15 -
Capitolul IX..... - 16 -
Capitolul X..... - 17 -
Capitolul XI..... - 19 -
Capitolul XIII..... - 25 -
Capitolul XIV..... - 27 -
Capitolul XV..... - 29 -
Capitolul XVII..... - 33 -
Capitolul XVIII..... - 36 -
Capitolul XIX..... - 38 -
Capitolul XX..... - 40 -